

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри к.е.н.,
доцент Давиденко І.В.
()
« » _____ 2026 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 242 «Туризм»
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

на тему: «Організаційно-економічні засади розвитку рекреаційного туризму
(на прикладі Студентського табору ОНЕУ «Економіст»)»

Виконавець

студентка центру Заочної форми навчання

Колосова Анастасія Сергіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання)

Павлоцький Володимир Якович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2026

АНОТАЦІЯ

**Колосова А.С. «Організаційно-економічні засади розвитку рекреаційного туризму
(на прикладі Студентського табору ОНЕУ «Економіст»))»**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

242 «Туризм»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2026.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти рекреаційного туризму, рекреації як складової туристичної діяльності, стан та місце світових та вітчизняних рекреаційних ресурсів.

Проаналізовано господарсько-економічну діяльність студентського табору ОНЕУ «Економіст». Здійснено аналіз виробничої діяльності, основних засобів та фінансових результатів. Досліджені сильні та слабкі сторони закладу розміщення за допомогою SWOT-аналізу.

Запропоновано проект із підвищення ефективності використання території студентського табору «Економіст» та створення нового рекреаційного туру у співпраці із ТОВ «Поїхали з нами», який передбачає відвідування туристами ряду DESTINATIONS з розміщенням у студентському таборі.

Ключові слова: рекреаційний туризм, рекреаційні ресурси, рекреаційний тур, студентський табір, точка беззбитковості.

ANNOTATION

Kolosova A.S. «Organizational and economic foundations for the development of recreational tourism (on the example of the Economist student camp))»

Qualifying work for a bachelor's degree in the specialty 242 «Tourism»

(code and name of the specialty)

for the educational program «Economics and organization of tourism activities»

(name of the educational program)

Odesa National Economic University. Odesa, 2026.

The paper examines the theoretical aspects of recreational tourism, recreation as a component of tourism activities, as well as the current state and role of global and domestic recreational resources.

An analysis of the economic and business activities of the Odesa National Economic University student camp “Economist” was conducted. The study includes an assessment of operational activities, fixed assets, and financial performance. In addition, the strengths and weaknesses of the accommodation facility were investigated using SWOT analysis.

A project aimed at improving the efficiency of land use within the student camp “Economist” and developing a new recreational tour in cooperation with Poikhaly z Namy LLC is proposed. The project envisages tourist visits to a number of destinations with accommodation provided at the student camp.

Keywords: recreational tourism, recreational resources, recreational tour, student camp, break-even point.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ	
1.1. Сутність, основні риси та складові рекреаційного туризму.....	7
1.2. Розвиток рекреаційного туризму в Одеській області у контексті загальносвітових та національних тенденцій	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ТАБОРУ «ЕКОНОМІСТ»	
2.1. Організаційно-економічна характеристика студентського табору ОНЕУ «Економіст».....	27
2.2. Аналіз господарської діяльності студентського табору ОНЕУ «Економіст» у 2020-2021 рр.	37
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності студентського табору ОНЕУ «Економіст» за 2020-2021 рр.....	44
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ТАБОРУ ОНЕУ «ЕКОНОМІСТ», ШЛЯХОМ НАДАННЯ ДОДАТКОВИЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	
3.1. Проектування туру «Скарби бесарабського узбережжя» по рекреаційних районах Одеської області	52
3.2. Економічне обґрунтування проектування рекреаційного туру «Скарби бесарабського узбережжя».....	57
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку світової економіки туризм і рекреація відіграють важливу роль у забезпеченні соціально-економічного зростання країн та регіонів, які орієнтуються на розвиток туристичної сфери. Функціонування цієї сфери не лише сприяє створенню нових робочих місць, а й стимулює розвиток суміжних секторів економіки, зокрема готельно-ресторанного господарства, транспорту, торгівлі та сфери послуг.

У сучасних умовах розвиток туристично-рекреаційної сфери розглядається як один із ключових пріоритетів державної політики багатьох країн світу.

Суттєву роль в організації міжнародного та внутрішнього туризму відіграють туристичні ресурси, які формують рівень туристичної привабливості окремих територій. Наявність і якість таких ресурсів безпосередньо впливають на інтенсивність туристичних потоків, тривалість перебування туристів, вартість туристичних послуг, а також визначають сезонний характер функціонування курортно-рекреаційних об'єктів.

Україна має значний потенціал для розвитку рекреаційного туризму та формування позитивного туристичного іміджу на міжнародному рівні. Наявність різноманітних природно-кліматичних та бальнеологічних ресурсів формує сприятливі умови для розвитку різних видів рекреаційного туризму.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлена необхідністю вдосконалення діяльності у сфері рекреаційного туризму задля пом'якшення негативного впливу воєнних дій та інших наслідків збройної агресії проти нашої країни на фізичне та ментальне здоров'я громадян.

Розроблення сучасних підходів, стратегій та інноваційних рішень у сфері підвищення якості та ефективності рекреаційних послуг може сприяти залученню більшої кількості клієнтів до студентського табору ОНЕУ «Економіст», забезпеченню належного рівня задоволення їхніх потреб та

підвищенню конкурентоспроможності закладу серед інших спеціалізованих об'єктів розміщення Одеської області.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення проблем та визначення напрямів підвищення ефективності використання студентського табору ОНЕУ «Економіст» для організації рекреаційного туризму.

Об'єктом дослідження є процес підвищення ефективності діяльності курортних закладів розміщення під час обслуговування туристів і рекреантів.

Предметом дослідження є організаційно-економічні заходи сприяння розвитку рекреаційного туризму із залученням студентського табору ОНЕУ «Економіст».

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких завдань:

- розкрити сутність і зміст рекреаційного туризму як складової туристичної діяльності;
- охарактеризувати основні види рекреаційного туризму, їх сутність та умови розвитку;
- дослідити стан рекреаційних ресурсів України та перспективи їх розвитку у найближчій перспективі та у післявоєнний час;
- охарактеризувати туристичні ресурси Білгород-Дністровського району Одеської області та перспективи їх використання для організації рекреаційного туризму;
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності студентського табору ОНЕУ «Економіст»;
- запропонувати напрями підвищення ефективності функціонування студентського табору шляхом проектування рекреаційного туру у співпраці з туристичним підприємством «Поїхали з нами!».

Інформаційну базу дослідження становили надана фінансова та статистична звітність студентського табору «Економіст» за останні повноцінні сезони його функціонування (2020-2021 рр.), періодичні видання, окремі

Інтернет-джерела, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема І.В. Давиденко, С.Г. Нездоймінова, Т.І. Ткаченко, Л.М.Чепурди, Г.П.Щуки, В.В. Яворської та інших авторів.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи є сукупність загальнонаукових та економічних методів дослідження, серед яких основними є монографічний і економіко-статистичний методи. Для обробки первинних статистичних даних використовувалися можливості табличного мікропроцесора Excel та інструменти побудови стандартних діаграм. Окремі елементи економіко-математичних методів, зокрема оптимізаційне моделювання, застосовувалися з метою визначення критичного обсягу рекреаційних турів, необхідних для впровадження проєкту нового рекреаційного туру.

Тема кваліфікаційної роботи відповідає актуальним напрямам наукових досліджень кафедри Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу ОНЕУ.

За попередніми результатами кваліфікаційної роботи підготовлені тези доповіді на наукову студентську конференцію ОНЕУ 2026 р. [1].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність, основні риси та складові рекреаційного туризму

У сучасних умовах рекреація, відпочинок, туризм та оздоровлення набувають статусу ключових соціальних цінностей. Протягом останніх десятиліть роль рекреаційного туризму у світі невпинно зростає, що зумовлено, передусім, підвищенням рівня доходів населення економічно розвинених країн, зростанням освітнього рівня, розвитком транспортної інфраструктури та низкою інших чинників [2, с. 130; 3, с. 51-53].

Урбанізація, погіршення екологічного стану в промислових регіонах, а також зростання психологічного навантаження, пов'язаного з інтенсифікацією темпів життя, сприяють підвищенню попиту на відпочинок і оздоровлення в екологічно сприятливих локаціях. Одним із ключових завдань туризму є рекреаційне, фізичне та інтелектуальне відновлення людини. У цьому контексті Україна, завдяки своєму природно-ресурсному потенціалу, виступає одним із перспективних рекреаційних регіонів [4, с. 98; 5, с. 57].

Сфера туризму давно трансформувалась у важливий сектор економіки сучасних країн, що супроводжується ускладненням її структури та появою нових видів туристично-рекреаційної діяльності. У науковому дискурсі туризм і рекреація розглядаються як складова національної та регіональної економіки, інструмент реалізації соціально-економічної політики, а також як механізм задоволення потреб населення у відпочинку та оздоровленні [6, с. 155; 7, с. 29-30; 8, с. 284-285].

У науковій літературі поширеним є підхід, відповідно до якого туристична діяльність містить рекреаційну складову, що актуалізує дослідження взаємозв'язку між поняттями «туризм» і «рекреація». Рекреаційний туризм визначається як форма подорожей, спрямованих на відновлення фізичних і

психоемоційних ресурсів людини шляхом активного відпочинку та використання природних лікувальних факторів, таких як кліматичні умови, мінеральні води та лікувальні грязі. Водночас він передбачає профілактику захворювань із застосуванням природних ресурсів [8, с. 284; 9, с. 15; 10, с. 474].

Рекреаційний туризм є ваговою складовою туристичної індустрії та охоплює відвідування курортів, оздоровчих комплексів, гірських і приморських територій, спа-центрів та інших об'єктів. Його розвиток має суттєве економічне значення, оскільки забезпечує надходження доходів до країн із розвиненою туристичною інфраструктурою, а також сприяє створенню робочих місць здоров'я, а також стимулюванні розвитку культурних і спортивних заходів. Водночас зростання популярності цього виду туризму зумовлює необхідність забезпечення принципів сталого розвитку з метою мінімізації негативного впливу на довкілля та збереження природних ресурсів [5, с.58; 11, с. 173; 12, с. 191-192].

Рекреаційна індустрія функціонує як система, спрямована на відновлення фізичних, інтелектуальних і духовних ресурсів людини, пропонуючи широкий спектр послуг. Її зміст постійно еволюціонує, набуваючи нових характеристик і форм. Структурно рекреаційна система включає такі підсистеми: рекреаційний туризм (у тому числі відпочинковий, спортивний і лікувально-оздоровчий), санаторно-курортне господарство, сферу громадського харчування та інформаційно-рекламне забезпечення [13, с. 89-90].

Рекреаційна система розглядається як територіальне утворення, що поєднує соціальні, демографічні, біологічні та економічні характеристики. Важливим етапом її аналізу є оцінка рекреаційного потенціалу території, який визначається сукупністю природних, кліматичних, водних та просторових ресурсів. Така оцінка ґрунтується на медико-біологічних, психолого-естетичних та функціонально-економічних показниках [13, с. 90; 14, с. 53; 15, с. 127-128].

Рекреаційний туризм охоплює широкий спектр видів діяльності, серед яких подорожі до віддалених та екзотичних територій, відпочинок на морському

узбережжі, участь у розважальних програмах та різноманітних формах активного дозвілля. Рекреаційний туризм, в цілях умовної класифікації, може бути поділений на лікувально-оздоровчий, спортивний та відпочинковий (пасивно-рекреаційний), причому ці підвиди взаємодоповнюють один одного. У сучасних умовах зростає значення лікувально-оздоровчого туризму, що зумовлено негативним впливом стресових факторів на здоров'я населення, через триваючу збройну агресії проти нашої країни, а також інформаційне перевантаження та екологічні проблеми [17, с. 70; 18].

Структура рекреаційного туризму представлена на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Видова типологія рекреаційного туризму

Джерело: узагальнено автором на підставі: [18; 19; 20, с. 215]

Лікувально-оздоровчий туризм розглядається більшістю авторів як вид туристичної діяльності, акцентований на відновленні фізичних, емоційних, психологічних ресурсів людини, шляхом відносно тривалого перебування у спеціалізованих курортно-санаторних закладах. Курортно-оздоровчий туризм, як підвид лікувально-оздоровчого, зазвичай, передбачає профілактику захворювань, кліматотерапію, елементи водо- та грязелікування, що поєднуються із іншим традиційними видами туристичної активності [21,

с. 113-114; 22, с. 314-315]

Велнес-туризм (Wellness-туризм) – це комплекс заходів, спрямованих на підтримку фізичного здоров'я, емоційної стійкості та загального комфорту. Велнес-туризм становить систему відпочинку, в якій поєднується навколишня природа, харчування, сон, м'які оздоровчі процедури, настрій та рівень активності. Особливості wellness-туризму полягають у поєднанні кількох напрямів. Важливо, щоб відпочинок був комплексним, а не обмежувався однією процедурою [23, с. 274; 24. с. 118-120; 25, с. 54].

У центрах організації wellness-туризму зазвичай використовують басейни та водні зони, що допомагають розслабитися, тихі зони для усамітнення або майданчики для медитацій, природні стежки для прогулянок, програми харчування з екологічних, корисних для здоров'я продуктів. Важливою складовою wellness-туризму є атмосфера споживання послуг. У локації важлива наявність природної території, відсутність гучного музичного фону та агресивної анімації. Часто засоби розміщення, що використовуються для організації послуг wellness-туризму, віддають перевагу природним матеріалам в інтер'єрі: дереву, камінню, лляним тканинам. Такий підхід має створювати відчуття гармонії та спокою [24. с. 219-224; 25, с. 55-57; 26, с. 2].

Так звана «відпочинкова» складова рекреаційного туризму, також, у спеціальній літературі, називається пасивно-рекреаційним туризмом. Вона об'єднує три особливо популярні види дозвілля – пляжний, екологічний та Спа-туризм. Під пляжним туризмом розуміють різновид туризму, метою якого є відпочинок на пляжах та отримання послуг в пляжних зонах. [27. с. 149; 28, с. 96-97].

Екологічний туризм, або екотуризм – вид туризму, що зосереджується на подорожах до природних недоторканих людиною та природоохоронних територій. Екологічний туризм передбачає відповідальні подорожі, спрямовані на вивчення та збереження довкілля, а також підтримку благополуччя місцевих громад. Його головна мета – мінімізувати вплив на навколишнє середовище,

забезпечуючи екологічну освіту туристів. При цьому, важливе значення зберігає і, власно, рекреаційна складова. Екологічний туризм розглядається туризмознавцями як комплексний вид туристичної діяльності, у межах якого розрізняють сільський, зелений, аграрний та деякі інші підвиди туризму [29, с. 124; 30, с. 146; 31, с. 95-97; 32, С. 29-30; 33, с. 59-60].

Спа-туризм (SPA-туризм) – це вид рекреаційного туризму, метою якого є відновлення фізичного, психологічного та емоційного стану людини за допомогою водних процедур, релаксації та догляду за тілом. Головна мета Спа-туризму – покращення самопочуття, зняття стресу, профілактика захворювань і загальне зміцнення організму. Основою Спа-туризму є використання води – мінеральної, термальної, морської. У практиці надання Спа-послуг використовують басейни, гідромасаж, сауни та лазні, термальні джерела, душові процедури різних типів [28, с. 99-101; 34, с. 124-126; 35, с. 340-342; 36, с. 73].

Основне, історично сформоване визначення спортивного або спортивно-оздоровчого туризму розглядає його як специфічний вид туристично-рекреаційної діяльності, головною формою якої є похід або туристський збір [37, с. 180]. Втім, у контексті рекреаційного туризму, спортивний туризм розглядається як форма активного дозвілля, пов'язана із заняттям певними видами спорту. Серед останніх найбільш популярні гірськолижний спорт, туристичні елементи скелелазіння та альпінізму та різноманітні види водного спорту (яхтінг, каякінг, дайвінг тощо).

Розглянута різноманітність видів рекреаційного туризму забезпечує задоволення широкого спектра потреб споживачів туристичних послуг.

Усі види рекреаційного туризму, з організаційної точки зору, формуються навколо рекреаційних ресурсів. Рекреаційні ресурси становлять сукупність природних і антропогенних об'єктів, що використовуються для організації дозвілля та створення туристичних продуктів. До основних категорій рекреаційних ресурсів належать:

- природні ресурси (ліси, гори, водойми, морські узбережжя, луки та інші

природні ландшафти);

- антропогенні ресурси (архітектурні споруди, культурно-історичні комплекси, міста з пам'ятками архітектури, курорти, релігійні об'єкти, історичні пам'ятки, спортивні та культурні заходи) [38, с. 25-28; 39, с. 26-34].

Отже, рекреаційні ресурси охоплюють широкий спектр об'єктів, що мають різне функціональне призначення та туристичний потенціал. Їх часто поділяють на рухомі й нерухомі, а також на відновлювані та невідновлювані [40, с. 89].

Основними характеристиками рекреаційних ресурсів є:

- цілісність;
- місткість;
- динамічність;
- стійкість;
- надійність;
- привабливість.

Рекреаційний туризм є важливим соціально-економічним явищем, що поєднує функції відновлення людського потенціалу та стимулювання економічного зростання, водночас потребуючи раціонального управління природними ресурсами та дотримання екологічних стандартів. Основною рушійною силою цього виду туризму є потреба у знятті психологічної напруги, підтриманні здоров'я, відновленні працездатності та організації активного дозвілля.

Рекреаційний туризм посідає важливе місце у структурі сучасної туристичної діяльності. За оцінками UNWTO, частка рекреаційного туризму становить до 70% доходів від міжнародного туризму [41].

У зарубіжних дослідженнях світовий ринок рекреаційного туризму представлений як основна частина глобальної велнес-індустрії, що включає взаємопов'язані ринки медичного, спа-туризму, велнес-туризму, бальнеоіндустрії на базі джерел термальних та мінеральних вод, а також кількох супутніх галузей від виробництва продуктів здорового харчування до

альтернативної медицини та індустрії краси. За даними Global Wellness Institute, обсяг доходів велнес-індустрії у 2024 р. сягнув 6,8 трлн дол. США, що становило близько 7% світового ВВП та понад половину загальносвітового обсягу витрат на охорону здоров'я. За період з 2015 року, тобто за 10 років, зростання світової велнес-індустрії становило 83,8 %, більш ніж удвічі перевищивши середні темпи приросту у туристичній сфері. Частка, безпосередньо, глобального велнес-туризму 2024 р. дорівнювала 894 млрд. дол. США [42].

Основними чинниками динамічного розвитку цієї галузі фахівці називають:

- зміни у демографічній структурі населення, зростання частки людей старшого віку в економічно розвинених країнах. Особливу роль, при цьому відіграють споживачі із сформованими стандартами здорового способу життя, які створюють масштабний потенціал попиту на лікувально-оздоровчі послуги;
- розширення потреб населення у відпочинку та оздоровленні з урахуванням наростаючих техногенних навантажень, погіршення якості довкілля;
- зміни мотивації туристів, пов'язані, в тому числі, з прагненням до збереження здоров'я та довголіття. Концепція «велнес» набуває форми масової філософії, а з урахуванням процесів глобалізації, що впливають на формування загальноприйнятих стандартів якості життя, веде до формування «глобальної культури молодості та краси»;
- диференціація структури пропозиції спа- та велнес-послуг з урахуванням доступності у всіх цінових категоріях. [43, с. 53-54; 44].

Тенденція динамічного розвитку велнес-туризму відбивається не лише у зростанні потоків клієнтів та обсягів доходів, а й у процесах територіальної диверсифікації: все в більшій кількості країн і регіонів формуються дестинації лікувально-оздоровчого туризму. Сучасну економічну та географічну структуру велнес-туризму ілюструє табл. 1.1.

У сучасній географічній структурі велнес-туризму особливу роль відіграє Азійсько-Тихоокеанський регіон (див. таблицю). Кількість спа-підприємств у

світі до 2024 р. досягла 121,6 тис. з обсягом доходу понад 894 млрд. дол. США та зайнятістю 1,6 млн. осіб. Лідерами ринку велнес-туризму є США, Китай та ФРН. В цілому різні підприємства сфери велнес-туризму функціонують у 109 країнах світу [43, с. 49].

Таблиця 1.1

Структура світового велнес-туризму за регіонами ООНВТО у 2024 р.

Регіони світу	Кількість підприємств, тис. од.		Загальні доходи,	
	тис. од.	%	млрд. дол.	%
Європа	37,4	30,8	292,3	32,7
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	38,8	31,9	286,1	32,0
Північна Америка	28,3	23,3	228,9	25,6
Південна Америка	10,3	8,4	64,4	7,2
Близький схід та Північна Африка	4,5	3,7	15,2	1,7
Африка, південніше Сахари	2,3	1,9	7,2	0,8
Разом у світі	121,6	100,0	894,0	100,0

Джерело: узагальнено автором на підставі: [42; 44]

Для багатьох країн розвиток рекреаційного туризму є одним із перспективних напрямів економічного зростання, що сприяє створенню робочих місць, збільшенню доходів населення та активізації туристичної інфраструктури.

Поширення рекреаційного туризму як масового явища стало можливим завдяки зростанню добробуту населення, збільшенню тривалості оплачуваних відпусток, розвитку транспортної системи, удосконаленню виробничої сфери та підвищенню купівельної спроможності населення.

Дослідження рекреаційного туризму здійснюється на основі різних наукових підходів. Серед них доцільно виокремити такі:

Географічний підхід, який зосереджується на вивченні територіальних особливостей туризму, зокрема природних умов, клімату, рельєфу, екосистем та просторового розміщення рекреаційних об’єктів. Такий підхід дозволяє аналізувати взаємозв’язок між туристичною діяльністю та навколишнім середовищем.

Соціологічний підхід, спрямований на дослідження мотивації туристів,

їхніх поведінкових особливостей, уявлень про відпочинок, а також взаємодії між туристами та місцевим населенням.

Економічний підхід, який передбачає оцінювання впливу рекреаційного туризму на економіку регіону або держави, зокрема аналіз туристичних витрат, створення робочих місць, розвитку інфраструктури та підвищення рівня життя населення.

Екологічний підхід, що досліджує вплив туристичної діяльності на довкілля та природні екосистеми. У межах цього підходу оцінюються наслідки впливу туризму на водні ресурси, ґрунти, атмосферу, біорізноманіття та інші компоненти природного середовища [15, с. 137; 45, с. 147; 46, с. 432-433].

Для дослідження рекреаційного туризму застосовуються різноманітні методи, серед яких:

- анкетування, що використовується для збору кількісної інформації про туристичні уподобання, рівень задоволеності та очікування туристів;
- метод спостереження, який передбачає аналіз поведінки туристів під час відпочинку, особливостей використання ними рекреаційних ресурсів та взаємодії з довкіллям;
- глибинні інтерв'ю, спрямовані на отримання детальної якісної інформації від туристів, місцевих жителів, представників туристичної сфери та інших зацікавлених сторін;
- аналіз статистичних даних, що дає можливість виявляти тенденції розвитку туризму, досліджувати туристичні потоки та оцінювати економічні показники галузі;
- фокус-групи, які дозволяють досліджувати громадську думку щодо окремих аспектів рекреаційного туризму, зокрема екологічно орієнтованих підходів;
- метод «міста-парки», який передбачає вивчення взаємозв'язку між урбанізованими територіями та природними парками, а також їхнього впливу на розвиток туризму та місцевих громад;
- метод «стеження за туристами», що використовується для аналізу

туристичних маршрутів, особливостей поведінки мандрівників та рівня навантаження на рекреаційні території. [47, с. 319; 48, с. 89].

Застосування зазначених методів дозволяє комплексно оцінити потреби туристів, визначити актуальні проблеми розвитку рекреаційного туризму та сформулювати ефективні шляхи їх вирішення. Результати наукових досліджень можуть бути використані для розроблення нових туристичних маршрутів, удосконалення туристичних послуг, забезпечення охорони природних ресурсів та впровадження принципів сталого розвитку туризму.

Крім того, наукові дослідження сприяють підвищенню рівня екологічної свідомості туристів, формуванню відповідального ставлення до природного середовища та мінімізації негативного впливу туристичної діяльності на довкілля [49, с. 132-134; 50].

Таким чином, дослідження рекреаційного туризму є важливим інструментом розвитку туристичної галузі та забезпечення збереження навколишнього середовища. Використання комплексного підходу та різноманітних методів дослідження сприяє отриманню об'єктивної інформації про сучасний стан і перспективи розвитку рекреаційного туризму.

У цілому рекреаційний туризм є ефективним засобом організації дозвілля, що сприяє соціальній взаємодії, культурному розвитку та відновленню життєвих сил людини.

1.2. Розвиток рекреаційного туризму в Одеській області у контексті загальносвітових та національних тенденцій

Рекреаційний туризм у сучасному світі є одним із найбільш динамічних напрямів туристичної діяльності. Як ми зазначали, його основною метою є забезпечення відпочинку, оздоровлення та відновлення фізичного і психоемоційного стану людини шляхом використання природних, культурних та соціальних ресурсів.

Світові тенденції розвитку рекреаційного туризму характеризуються зростанням попиту на активні форми дозвілля та популяризацією здорового способу життя. Особливої популярності набувають велосипедний і пішохідний туризм, гірські види спорту, екологічний туризм, а також фітнес- та йога-тури. Зазначені види відпочинку сприяють не лише фізичному оздоровленню, а й формуванню екологічної свідомості населення.

Серед держав, які активно розвивають рекреаційний туризм, доцільно виокремити Нову Зеландію, Канаду, США, Швейцарію, Норвегію, Швецію та Фінляндію, Японію та Китай. У цих країнах створено сприятливі умови для організації активного відпочинку в природному середовищі: гірськолижного туризму, пішохідних та велосипедних маршрутів, катання на снігоходах, кемпінгу та інших видів рекреаційної діяльності [51, с. 118-120].

Однією з актуальних тенденцій є зростання популярності екологічного туризму. У багатьох країнах збільшується кількість національних парків і природоохоронних територій, що пропонують екскурсійні програми та різноманітні форми відпочинку в природному середовищі. Такі об'єкти дають можливість туристам ознайомитися з природними екосистемами, флорою і фауною, а також сприяють формуванню відповідального ставлення до навколишнього середовища [20, с. 217].

Важливе місце у структурі рекреаційного туризму посідає лікувально-оздоровчий туризм, основною метою якого є покращення стану здоров'я шляхом відвідування санаторно-курортних закладів, спа-комплексів, кліматичних курортів та лікувально-оздоровчих центрів. Популярність цього напрямку зумовлена зростанням уваги населення до профілактики захворювань і підтримання здорового способу життя [52, с. 157-158; 53, с. 341].

Поширення рекреаційного туризму позитивно впливає і на соціально-економічний розвиток територій. Зокрема, він стимулює розвиток транспортної та туристичної інфраструктури, сприяє підтримці малого бізнесу, створенню нових робочих місць і збільшенню доходів місцевого населення. Крім того,

туристична діяльність підвищує рівень обізнаності туристів щодо історико-культурної спадщини та природних особливостей регіонів.

Україна володіє значним потенціалом для розвитку рекреаційного туризму завдяки вигідному географічному положенню, різноманітності природних ресурсів і багатій культурній спадщині [45, с. 147]. На території держави функціонують численні курортно-рекреаційні комплекси, які пропонують лікувально-оздоровчі програми, культурно-пізнавальні екскурсії, спортивні та розважальні заходи.

Важливими рекреаційними районами України є Карпатський регіон та узбережжя Чорного моря. Карпати характеризуються значним потенціалом для розвитку гірськолижного, пішохідного, екологічного та оздоровчого туризму. Популярними туристичними центрами є Буковель, Яремче, Славське та Закарпаття. Послуги з лікувально-оздоровчого туризму успішно надаються споживачам у західних регіонах України (санаторіях Трускавця, Моршина, Східниці, Закарпатської та Івано-Франківської областей), Херсонській, Миколаївській та Запорізькій областях [54, с. 149-150].

Водночас Чорноморське узбережжя, зокрема Одеська область, традиційно виступає одним із провідних центрів пляжного та оздоровчого відпочинку.

Останніми роками в Україні зростає популярність агротуризму, який передбачає відвідування сільських територій, ознайомлення з традиційним способом життя населення та участь у сільськогосподарській діяльності. Даний вид туризму сприяє розвитку сільських громад та популяризації етнокультурної спадщини [20, с. 216; 29, с. 144-125].

Значний інтерес для туристів становлять природоохоронні території України, зокрема національні природні парки та заповідники. Серед них варто відзначити Національний природний парк «Синевир», природні комплекси Карпатського регіону, Полісся та Дніпровський природний заповідник, які забезпечують можливості для екологічного туризму та спостереження за дикою природою [55, с. 34].

Разом з цим розвиток рекреаційного туризму в Україні стримується низкою проблем. До основних із них, не рахуючи воєнного стану в країні та втрат об'єктів туристичної інфраструктури, пов'язаних з цим, належать недосконалість транспортного забезпечення, потреба в модернізації готельно-курортної бази та недостатня ефективність інформаційного просування туристичного продукту.

Незважаючи на наявні труднощі, Україна має значні перспективи розвитку рекреаційного туризму. Важливими чинниками його розвитку є вдосконалення транспортних коридорів, підвищення якості туристичних послуг та модернізація туристичної інфраструктури [13, с. 153].

Ринок лікувально-оздоровчого туризму в Україні представлений значною кількістю санаторно-курортних закладів різного профілю діяльності. Провідні позиції у сфері надання оздоровчих туристичних послуг займають Закарпатська, Львівська, Одеська, Запорізька, Херсонська та Дніпропетровська області. Станом на 2025 рік структура вітчизняного ринку оздоровчого туризму характеризувалася такими показниками (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Регіональна структура санаторно-курортних закладів України

Джерело: узагальнено автором на підставі: [54, с. 147-149; 55, с. 32; 56, с. 397-398; 57]

Як свідчать наведені дані, територіальна структура санаторно-курортної

сфери України залишається нерівномірною та характеризується концентрацією більшості оздоровчих закладів у регіонах із високим рекреаційним потенціалом. Найбільша кількість санаторіїв функціонує у Львівській області, частка якої становить приблизно 23% від загальної кількості відповідних установ країни. Вагоме місце у структурі оздоровчого ринку також посідають Закарпатська область із показником 15%, Одеська – 12%, Івано-Франківська – 9% та Дніпропетровська область – 6 %.

Водночас для центральних і північних регіонів України характерний нижчий рівень концентрації санаторно-курортних закладів, частка яких переважно коливається в межах 2-4 %.

Подібна диференціація регіонального розвитку пояснюється насамперед природно-кліматичними особливостями територій, наявністю мінеральних вод, лікувально-рекреаційних ресурсів, а також рівнем розвитку туристичної та оздоровчої інфраструктури.

Наведена структура свідчить про вагому роль Одеської області у сфері надання лікувально-оздоровчих послуг населенню, оскільки на регіон припадає близько 12 % від загальної кількості санаторно-курортних закладів України. Такий показник підтверджує стратегічне значення області у розвитку вітчизняного рекреаційного туризму та вказує на значний потенціал для подальшого вдосконалення галузі шляхом раціонального використання матеріальних і нематеріальних ресурсів, а також ефективного залучення природно-рекреаційного потенціалу регіону.

Важливою складовою функціонування ринку оздоровчого туризму є формування та реалізація цінової політики у сфері туристичних послуг. У структурі вартості санаторно-курортного обслуговування заклади Одеської області займають переважно середній ціновий сегмент. Водночас до регіонів із найвищим рівнем цін належать Східниця, Закарпаття та Трускавець, які традиційно формують верхній ціновий діапазон на ринку лікувально-оздоровчих послуг [54, с.147-148 ;56, с. 396-397].

Порівняльний аналіз вартості лікувально-оздоровчих послуг наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Середньоринкова вартість перебування у лікувально-оздоровчих курортах України у 2024 році

Регіон	Мінімальна ціна
Одеська область	від 1600 грн., з особи за добу
Київська область	від 1040 грн., з особи за добу
Херсонська область	від 815 грн., з особи за добу
Закарпатська область	від 2150 грн., з особи за добу
Трускавець	від 2040 грн., з особи за добу
Моршин	від 2340 грн., з особи за добу
Східниця	від 2600 грн., з особи за добу
Хмільник	від 1250 грн., з особи за добу

Джерело: складено автором на підставі: [48, с. 89-90; 56, с. 397-398]

Отримані результати свідчать, що санаторно-курортні послуги Одеської області загалом характеризуються збалансованим співвідношенням «ціна-якість» і орієнтовані на різні сегменти споживачів із відмінними рівнями платоспроможності. Натомість найвищий рівень цін протягом тривалого часу спостерігається у західному рекреаційному регіоні України, що, у свою чергу, підсилює конкурентні переваги курортів Одеської області на національному ринку.

Станом на сьогодні Одеська область налічує 22 курорти, розташовані переважно на чорноморському узбережжі у межах таких адміністративно-територіальних одиниць [40, с. 118]:

- обласний центр – м. Одеса;
- Одеський район – 11 курортів: Грибівка, Дальник, Санжійка, Чорноморськ, Попаздра, Гвардійське, Ліски, Вапнярка, Крижанівка, Нова Дофінівка, Сичавка.
- Білгород-Дністровський район – 8 курортів: Кароліно-Бугаз, Затока,

Сергіївка, Косівка, Курортне, Миколаївка, Попаздра, Приморське.

- Татарбунарський район - 3 курорти: Лебедівка, Приморське, Тузли.

При цьому найпоширенішими закладами оздоровчого туризму в Одеському регіоні визначено бази відпочинку, питома вага яких становить 89,5% (станом на 2024 рік) зі всієї кількості санаторно-курортних та оздоровчих закладів Одеської області [50; 56, с. 395].

Одеський регіон характеризується наявністю значних запасів природних лікувальних ресурсів, сприятливими кліматичними умовами та розвиненою мережею санаторно-курортних закладів. Разом із тим існує необхідність подальшого вдосконалення матеріально-технічної бази та кадрового забезпечення туристичної сфери відповідно до сучасних вимог ринку туристичних послуг.

Одним із ключових напрямів діяльності спеціалізованих лікувально-оздоровчих закладів є застосування кліматичних і бальнеологічних ресурсів у процесі реабілітації та оздоровлення. Одеська область характеризується значними запасами мінеральних вод різного хімічного складу, що створює сприятливі умови для розвитку бальнеотерапії. Зокрема, на території регіону виявлені азотні, хлоридні, натрієві, а також кальцієво-натрієві типи мінеральних вод [52, с.156-157].

У табл. 1.3. наведено основні характеристики родовищ мінеральних лікувальних вод Одеської області. Зазначені ресурси активно використовуються місцевими санаторно-курортними підприємствами, що представлено у таблиці.

У північній частині області поширені сульфатні води різного катіонного складу, а також гідрокарбонатно-сульфатно-хлоридні натрієві мінеральні води. Натомість південні райони характеризуються наявністю метанових і азотно-метанових вод, зокрема гідрокарбонатно-хлоридного натрієвого, кальцієвого та магнієво-кальцієвого складу. Використання лікувальних грязей і мінеральних вод, зосереджених у межах Одеського регіону, суттєво підвищує ефективність лікувально-оздоровчих процедур.

Таблиця 1.3

Родовища лікувальних мінеральних вод в Одеській області

Найменування та розташування родовища	Експлуатаційні запаси мінеральних вод, м ³ /добу	Видобуток, м ³ /добу	Призначення
Лікувальні води без специфічних компонентів та властивостей			
Одеське-2, м. Одеса	2 272,0	396,0	Лікувальні питні
Куяльницьке, 13 км на північ від Одеси	834,0	31,0	Лікувальні питні
	551,0	139,3	Бальнеологічні
Сергіївське, 18 км на південь від Білгорода-Дністровського	354,0	н.в	Лікувальні питні
Бромні лікувальні води			
Одеське-1	173,0	н.в	Бальнеологічні
Сергіївське	375,0	н.в	Бальнеологічні
Кароліно-Бугазьке	1800,0	н.в	Бальнеологічні

Джерело: [58, с. 41]

У південно-західній частині Одеського регіону, яка характеризується значним рекреаційним потенціалом, спостерігається відносно невисока концентрація санаторно-курортних закладів. Так, у Затоці функціонує 2 санаторії, тоді як у Сергіївці – 7. Діяльність цих установ переважно спрямована на кліматолікування та грязелікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи й органів дихання, а також на організацію оздоровчого відпочинку. Водночас упродовж періоду незалежності України спостерігається тенденція до скорочення їхньої кількості [58, с. 39; 59, с. 158-159].

Серед основних чинників такої динаміки можна виокремити недостатньо ефективні управлінські підходи, а також посилення процесів приватизації прибережних територій. Окрім зазначених курортних центрів, важливе значення для розвитку рекреаційної діяльності регіону має також Кароліно-Бугаз як один із провідних курортних осередків узбережжя.

Загальна місткість даного курортно-рекреаційного району оцінюється більш ніж у 400 тис. організованих рекреантів на рік, що становить близько 41% від загальної кількості організованих туристів Одеської області у 2024 р.

Незадовго до початку війни було проведено дослідження особливостей формування та сучасного стану використання рекреаційно-туристичного потенціалу Білгород-Дністровського адміністративного району Одеської області. Отримані результати свідчать про наявність значного ресурсного потенціалу для розвитку рекреаційної сфери на території району. Водночас на сучасному етапі рівень його використання залишається неповним і потребує подальшого вдосконалення. Кількість санаторно-курортних та оздоровчих закладів у міських і сільських населених пунктах району за 5 років зросла зі 109 до 144 одиниць [60].

Перспективи розвитку туристичної діяльності значною мірою пов'язані з налагодженням ефективної взаємодії з органами місцевого управління Білгород-Дністровського району. Важливим напрямом виступає розвиток готельно-ресторанної інфраструктури, який може стати одним із ключових чинників активізації туристичних процесів у регіоні. Крім того, значний потенціал має використання рекреаційних ресурсів для формування екскурсійних програм і туристичних маршрутів.

Активізація використання рекреаційного потенціалу Білгород-Дністровського району Одеської області може виступати важливим чинником соціально-економічного розвитку території. Залучення туристичних потоків сприятиме стимулюванню малого та середнього підприємництва, а також створенню нових робочих місць. Паралельно очікується покращення стану інфраструктури та підвищення рівня комфорту для туристів [59, с. 158; 60].

Згідно з положеннями «Концепції розвитку санаторно-курортної галузі» в Україні, основними проблемами розвитку цієї сфери є відсутність досконалого економічного механізму функціонування санаторно-курортного господарства, недостатній рівень комплексного розвитку курортних територій, значна зношеність основних фондів, обмеженість інвестиційних ресурсів, недосконалість маркетингових підходів, низький рівень управлінського менеджменту та недостатня якість обслуговування [61]. Наслідком

нераціонального використання рекреаційних ресурсів є незадовільний стан туристичної інфраструктури на рекреаційних землях, а також відсутність комплексних проєктів планування та розвитку санаторно-курортних територій.

Серед ключових проблем розвитку рекреаційно-туристичної сфери Білгород-Дністровського району та Кароліно-Бугазу доцільно виокремити необхідність модернізації інфраструктури курортних населених пунктів та недостатній рівень реінвестування в галузь. Додатковими викликами є відсутність сучасної містобудівної документації щодо прибережних територій, потреба у створенні торговельно-логістичних об'єктів, а також будівництво об'їзної транспортної інфраструктури, що дозволило б зменшити екологічне навантаження на територію Шаболатського (Будацького) лиману. Окремо слід відзначити дефіцит кваліфікованих кадрів у туристичній сфері та недостатній рівень інформаційно-рекламного забезпечення.

Таким чином, розвиток рекреаційного потенціалу Білгород-Дністровського району може забезпечити позитивний вплив на соціально-економічні процеси та сприяти формуванню комфортного туристичного середовища. Реалізація цих завдань потребує конструктивної взаємодії між зацікавленими сторонами та активного розвитку готельно-ресторанного бізнесу [60].

Підводячи підсумки першого розділу роботи, можна зробити наступні висновки:

1) У глобальному контексті рекреаційний туризм виступає одним із ключових чинників економічного розвитку регіонів, водночас сприяючи зміцненню здоров'я та підвищенню якості життя населення. Разом із тим, особливої уваги потребує забезпечення принципів сталого розвитку та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

2) Рекреаційна індустрія функціонує як система, спрямована на відновлення фізичних, інтелектуальних і духовних ресурсів людини, пропонуючи широкий спектр послуг. За структурою рекреаційна система

включає такі підсистеми: рекреаційний туризм (у тому числі відпочинковий, спортивний і лікувально-оздоровчий), санаторно-курортне господарство, сферу громадського харчування та інформаційно-рекламне забезпечення.

3) Україна має значний потенціал у сфері рекреаційного туризму, однак потребує подальшого розвитку інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг. Досягнення цих цілей можливе за умови впровадження інноваційних технологій, залучення інвестицій, розширення міжнародної співпраці з туристичними організаціями, а також активної участі у міжнародних виставках, конгресах і туристичних ярмарках. Важливим також є забезпечення високих стандартів якості послуг, що формує позитивний імідж країни на туристичному ринку.

4) Ринок лікувально-оздоровчого туризму в Україні представлений значною кількістю санаторно-курортних закладів різного профілю діяльності. Провідні позиції у сфері надання оздоровчих туристичних послуг займають Закарпатська, Львівська, Одеська, Запорізька, Херсонська та Дніпропетровська області.

5) Одеський регіон характеризується наявністю значних запасів природних лікувальних ресурсів, сприятливими кліматичними умовами та розвиненою мережею санаторно-курортних закладів. Зокрема, в Одеській області розвідані та експлуатуються значні запасами мінеральних вод різного хімічного складу, що створює сприятливі умови для розвитку бальнеотерапії.

6) З метою стимулювання розвитку рекреаційно-туристичної сфери доцільним є впровадження нових туристичних маршрутів, зокрема у сільських територіях у контексті розвитку зеленого туризму, а також формування відповідної інфраструктури для спеціалізованих видів рекреаційної діяльності. Важливим є також розроблення комплексної концепції розвитку курортної сфери регіону.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ТАБОРУ ОНЕУ «ЕКОНОМІСТ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика студентського табору ОНЕУ «Економіст»

Студентський табір Одеського національного економічного університету «Економіст» розташований на південному узбережжі України, у селищі Кароліно-Бугаз Білгород-Дністровського району Одеської області, на відстані близько 300 метрів від узбережжя Чорного моря. Заклад є популярним осередком відпочинку для студентів економічних спеціальностей, а також використовується для проведення освітніх, наукових і тренінгових заходів. Починаючи з 2022 року діяльність закладу тимчасово призупинена у зв'язку з воєнними діями та постійними ракетними обстрілами території України, що було зумовлено необхідністю забезпечення безпеки відпочивальників.

Селище Кароліно-Бугаз є характерним прикладом рекреаційно-туристичного кластера Одеського регіону. Населений пункт розташований на узбережжі Чорного моря поблизу курортної зони Затока та вирізняється більш комфортними умовами для літнього відпочинку. Пляжі Кароліно-Бугаза характеризуються значною шириною, наявністю чистого дрібнозернистого піску та пологим неглибоким входом у море, що створює сприятливі умови для сімейного відпочинку з дітьми. Узбережжя приваблює значну кількість відпочивальників і виступає одним із ключових чинників формування туристичної привабливості регіону. Туристичний сезон триває орієнтовно з кінця травня до середини вересня.

Вагомим елементом природно-рекреаційного потенціалу території також є навколишні природні ландшафти, що створюють сприятливі умови для розвитку екологічного туризму. Зелені зони та природоохоронні території можуть ефективно використовуватися для організації пізнавальних маршрутів, екскурсій

та інших форм рекреаційної діяльності.

Поблизу селища розташований Дністровський лиман, який відокремлений від Чорного моря піщаною косою Бугаз, ширина якої варіюється приблизно від 40 до 500 метрів. Лиман сполучається з морем через Цареградське гирло. Незважаючи на значний рівень замулення, що обмежує можливості для купання, природний ландшафт цієї місцевості має високу естетичну цінність та створює сприятливі умови для прогулянок і споглядального відпочинку.

Порівняно із курортом Затока, у Кароліно-Бугазі спостерігається менший потік туристів у літній період, що позитивно впливає на екологічний стан прибережної території та якість морської води. Крім того, населений пункт має зручний доступ до морського узбережжя майже з усіх сторін, а рівень щільності забудови залишається відносно помірним.

Водночас на території Білгород-Дністровського району наразі функціонує недостатня кількість об'єктів туристично-розважальної інфраструктури, що є одним із суттєвих недоліків організації пляжного відпочинку. З метою урізноманітнення дозвілля туристам пропонується відвідування міста Одеси, відстань до якого становить понад 50 км. Закладів громадського харчування у Кароліно-Бугазі порівняно небагато; більшість кафе та ресторанів зосереджені поблизу залізничної станції та пансіонатів.

Студентський табір «Економіст» є багатофункціональним засобом розміщення на узбережжі Чорного моря, орієнтованим на організацію як пляжного, так і активного відпочинку. Заклад забезпечує необхідні умови для комфортного перебування туристів і відпочивальників.

Слід нагадати, що внаслідок триваючої повномасштабної агресії проти нашої країни Білгород-Дністровський район неодноразово зазнавав ракетних обстрілів. Значних пошкоджень було завдано окремим базам відпочинку в Затоці, а також мосту через Дністровський лиман. У зв'язку з цим у 2022 році літній сезон у студентському таборі «Економіст» відкрито не було. У подальшому табір функціонував частину сезонів 2024 р. та 2025 р., однак

повноцінного літнього сезону, через вимоги до безпеки відпочиваючих, з початку війни провести не вдавалось. Деякі надії адміністрація університету та профспілкова організація покладають на наступний сезон 2026 р. Через вказані причини аналіз більшості показників діяльності табору у подальшому буде здійснений за два останні повні сезони функціонування табору, тобто – за сезони 2020 та 2021 років.

На території студентського табору «Економіст» розташований житловий комплекс, до складу якого входять дерев'яні будинки, а також сучасні одно- та двоповерхові корпуси з комфортабельними номерами, розрахованими на 2, 3 та 4 особи. Одночасно заклад може приймати до 200 відпочивальників.

Територія табору є впорядкованою та перебуває під цілорічною охороною. Її загальна площа становить 2,8 га. Для забезпечення активного дозвілля функціонує спеціально облаштована спортивна зона площею 500 м², яка включає майданчики для мініфутболу, волейболу та баскетболу, а також столи для настільного тенісу. Крім того, на території табору розташована їдальня з власною кухнею, де організовано триразове харчування для відвідувачів (див. рис. 2.1).

Бібліотека та медичний пункт функціонують у вільному доступі для відвідувачів. На території студентського табору передбачено кінозал, розрахований на 120 осіб, а також танцювальний майданчик площею 150 м², який використовується для проведення вечірніх розважальних заходів.

Для осіб, які користуються власним транспортом, облаштовано автостоянку з охороною. Крім того, для організації ділових заходів у таборі функціонує сезонний конференц-зал, оснащений необхідним обладнанням для проведення конференцій та інших заходів за участю до 50 осіб.

Загальну характеристику студентського табору «Економіст» доцільно подати у вигляді таблиці (табл. 2.1).

Для забезпечення відпочинку студентів та інших відвідувачів табір «Економіст» пропонує розміщення у 2-, 3- та 4-місних номерах економ-класу, що розташовані в дерев'яних будинках без комунальних зручностей, а також в

одноповерховому та двоповерховому корпусах.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика студентського табору ОНЕУ «Економіст»

Показник	Характеристика
Повна назва	Студентський табір Одеського національного економічного університету «Економіст»
Вид діяльності	Діяльність готелів та подібних засобів тимчасового розміщування
Адреса розташування	Білгород-Дністровський район, с. Кароліно-Бугаз, вул. Вокзальна, 21 а.
Координати:	46.148753850735496, 30.536520507944278
Тип колективного засобу розміщення	табір (база) відпочинку
Розташування	поблизу Чорного моря
Поверхня на місці	трава, асфальтовані доріжки, піщаний пляж
Транспортна доступність	51 км від м. Одеса. Приїхати з Одеси можна як електричною, так і маршрутним таксі. 500 м від ж/д станції «Кароліно-Бугаз» ґрунтова дорога. Ідеально для повнопривідних і легкових автомобілів.
Кількість місць	50 номерів (200 місць)
Житлова площа	1046 м ²
Тип харчування	Самостійне приготування страв Харчування у їдальні табору за попереднім бронюванням
Інфраструктура	баки для сміття, альтанки, душ, туалет, електроенергія, вода питна, вода технічна, дитячий майданчик, танцювальний майданчик, футбольне та волейбольне поле, баскетбольна площадка, каркасний басейн, літній кінозал, бібліотека, конференц-зал
Багаття	є можливість розпалювання у спеціально відведеному місці
Дрова	потрібно купувати
Інші переваги	можна купатись та рибалити, гарні краєвиди, катання на велосипедах, спортивні ігри, екскурсії
Покриття телефону і інтернет	працює телефон та інтернет
Контакти	+38(066) 528 28 30
Період функціонування	червень-вересень

Джерело: систематизовано автором за даними студентського табору ОНЕУ «Економіст»

Загальний номерний фонд табору становить 50 номерів, з яких 30

обладнані всіма необхідними зручностями. Крім того, на території розташовано 12 номерів без зручностей та 8 дерев'яних будинків для проживання економ-класу.

На території студентського табору розташовані окремо стоячі дерев'яні будинки, розраховані на проживання 2, 3 або 4 осіб. Кожен будинок обладнаний необхідними меблями, зокрема ліжками, стільцями, тумбочками та шафою. Санітарно-гігієнічні зручності, а саме душові кабінки, умивальники та туалети, знаходяться на території комплексу.

Корпус №1 являє собою одноповерхову дерев'яну будівлю, у якій розміщені 2- та 3-місні кімнати – номери II категорії. Усі номери оснащені ліжками, тумбочками, шафою для одягу, холодильником і вентилятором. Санітарні зони, включаючи туалети, умивальники, душові з гарячим водопостачанням, а також літні душі, розташовані окремо на території бази. Загалом для відпочивальників передбачено 10 душових кімнат. Приклади оснащення номеру у цьому корпусі наведено на рис. 2.1.

Рис.2.1. Оснащення номерів II-ї категорії у студентському таборі «Економіст»

Джерело: фото автора

Корпус №2 є двоповерховою кам'яною спорудою, що включає 20 номерів

підвищеної комфортності. Номери характеризуються просторим плануванням і сучасним ремонтом. У кожному номері наявні ліжка, шафа, тумбочки, килимове покриття, холодильник та вентилятор. Санітарно-гігієнічні приміщення – умивальники, туалети, душові з гарячою водою та літні душі – розміщені на території комплексу. Серед зазначених номерів 7 обладнані індивідуальними верандами.

Корпус № 4 є двоповерховою будівлею, у якій передбачені 2- та 3-місні номери з повним комплексом зручностей. У кожному номері встановлено необхідний комплект меблів, холодильник, телевізор, вентилятор, а також облаштовано власний санвузол із душем та умивальником. Окрім стандартних номерів, у корпусі наявні два номери категорії «Люкс», які додатково оснащені ванною кімнатою.

У табл. 2.2. наведемо інформацію про вартість розміщення у таборі у сезоні 2021 р. Орієнтовна вартість розміщення у сезоні цього року, за умов його повноцінного проведення буде вищою на 60-80%.

Таблиця 2.2

Вартість розміщення у студентському таборі ОНЕУ «Економіст» у 2021 р.

Категорія номерів	Розміщення номерів	Кількість номерів	Вартість номера, грн.	
			За одну особу	За номер
I категорія	Корпус 2	20	350	700
	Корпус 4	10	240	720
II категорія	Корпус 1	12	120	-
III категорія	Дерев'яні будинки	8	110	-
Усього	X	50	X	X

Джерело: складено автором за даними студентського табору «Економіст»

З урахуванням наявних категорій розміщення, структури номерного фонду та цінової політики, табір має можливість пропонувати широкий спектр варіантів проживання, що відрізняються рівнем комфорту та вартістю. Такий підхід

сприяє задоволенню потреб різних категорій туристів, враховуючи їхні фінансові можливості, індивідуальні вимоги та очікування щодо умов відпочинку.

Споживачами послуг студентського табору є працівники Одеського національного економічного університету, студенти, в тому числі й іноземні, мешканці Одеської області та інших регіонів України.

Структура відвідувачів студентського табору ОНЕУ за період з 2014 по 2021 рр. продемонстрована на рис. 2.2.

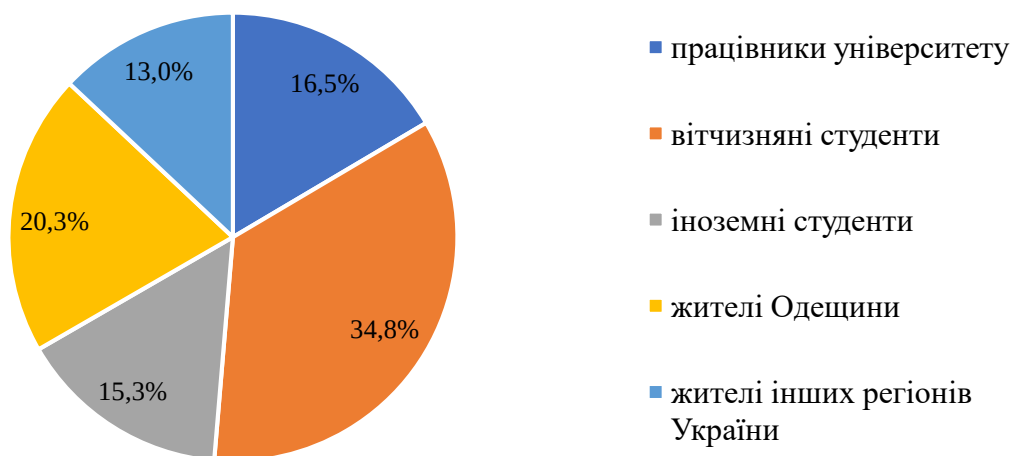

Рис. 2.2. Структура споживачів послуг студентського табору ОНЕУ «Економіст» у 2014-2021 рр.

Джерело: складено автором за даними студентського табору «Економіст»

Аналіз даних діаграми свідчить про те, що основну частку відвідувачів табору становлять студенти та працівники Одеського національного економічного університету – 66,6 %. Частка інших категорій відпочивальників, зокрема, організованих туристів, складає 33,4 %. Така структура цільової аудиторії зумовлена насамперед специфікою підпорядкування табору, а також сезонним характером його функціонування.

Узагальнення наведених даних дає підстави стверджувати, що досліджуваний засіб розміщення переважно обирають споживачі із середнім або

нижчим за середній рівнем доходів. Водночас туристичні потреби цієї категорії відпочивальників здебільшого орієнтовані на активні форми дозвілля та доступний рекреаційний відпочинок.

На території студентського табору «Економіст» організація харчування здійснюється за двома основними напрямками:

- забезпечення можливості самостійного приготування їжі у спеціально облаштованому кухонному приміщенні. Кухня оснащена електроплитою, холодильником, електрочайником, мийкою, необхідним набором посуду та обіднім столом. Користування зазначеним приміщенням для відпочивальників є безкоштовним;

- організація харчування у їдальні закладу. Для відпочивальників передбачено триразове харчування – сніданок, обід та вечерю – яке здійснюється за попереднім замовленням.

У їдальні студентського табору «Економіст» харчування організовано відповідно до традицій української національної кухні. Приготування страв забезпечується професійними кухарями, що гарантує належний рівень якості харчування.

Щоденний раціон включає рибні та м'ясні страви, свіжі овочі, фрукти, а також випічку власного виробництва. Харчування надається у форматі комплексних порцій.

Їдальня розташована в окремій будівлі, до складу якої входять обідній зал, торговельний зал, кухня та санітарні приміщення. Місткість обіднього залу становить до 90 осіб одночасно (див. табл. 2.3).

Як зазначалося раніше, загальна місткість досліджуваного закладу розміщення у 2021 році становила 200 осіб. Водночас кількість посадкових місць у їдальні складала приблизно 45% від максимальної місткості табору. Відповідно до нормативних вимог для закладів розміщення, розташованих у курортній місцевості, мінімальна кількість місць у підприємствах харчування повинна становити не менше 50% від загальної місткості закладу. Однак фактична

потреба у посадкових місцях є нижчою, оскільки більшість відпочивальників надає перевагу самостійному приготуванню їжі. З огляду на це, наявної кількості місць у їдальні достатньо для обслуговування охочих скористатися послугами харчування.

Таблиця 2.3

Характеристика закладу харчування студентського табору «Економіст»

Тип закладу харчування	Клас	Кількість місць	Контингент споживачів	Метод обслуговування	Концепція послуг (кулінарне спрямування)	Режим роботи
Їдальня	-	90	відпочиваючі, працівники	самообслуговування	українська кухня	8:00 – 20:00

Джерело: складено автором за даними студентського табору «Економіст»

Крім того, для туристів передбачена можливість замовлення страв «на виніс». У такому випадку працівники кухні здійснюють видачу замовлення в одноразовому посуді.

Загальний вигляд їдальні табору наведено на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Їдальня у студентському таборі «Економіст»

Джерело: фото автора

Режим роботи їдальні організовано відповідно до потреб відпочивальників та персоналу табору. Сніданок для туристів триває з 08:00 до 10:00. У проміжку з 11:00 до 11:30 харчується персонал, який перебуває на зміні. Обід для

відпочивальників організовано з 12:00 до 14:00, а вечеря – з 18:00 до 19:30. Працівники, які залишаються на нічне чергування, мають можливість повечеряти з 19:30 до 20:00.

У досліджуваній період вартість сніданку становила 80 грн., обіду – 130 грн., а вечері – 110 грн.

На території табору «Економіст» розташовані зелені насадження, декоративні рослини та квітники, що формують сприятливе середовище для відпочинку. Окрім можливостей проживання поблизу морського узбережжя та організації активного дозвілля на відкритому повітрі, студентський табір «Економіст» надає відпочивальникам як безкоштовні додаткові послуги, так і послуги, що оплачуються окремо (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Асортимент додаткових послуг студентського табору «Економіст»

Безкоштовні послуги	Послуги, що пропонуються за додаткову оплату
Можливість самостійно готувати їжу на кухні (газова плита, холодильник, електрочайник, мийка, посуд, обідній стіл).	Дрова для багаття, мангалу
Паркінг	Прокат велосипедів, м'ячі, бадмінтон
Супутникове телебачення	Додаткове прибирання
Інтернет Wi-Fi	Морські екскурсії
Користування мангалом	Риболовля
На території табору можна перебувати з домашніми тваринами	Користування каркасним басейном
Прибирання номерів, зміна постільної білизни та рушників (1 на особу) – 1 раз на 3 дні	Користування конференц-залом
Користування дитячим майданчиком, пляжем, футбольним, волейбольним полем та баскетбольним майданчиком, столами для гри в настільний теніс	
Відвідування бібліотеки	
Перегляд кінофільмів у відкритому кінозалу	

Джерело: складено автором за даними студентського табору «Економіст»

Отримані дані дозволяють дійти висновку, що надання безкоштовних додаткових послуг, зокрема можливості самостійного приготування їжі з використанням необхідного кухонного обладнання, користування спортивними

та ігровими майданчиками, дитячими гойдалками, бібліотекою, а також перегляд кінофільмів, суттєво розширює можливості організації дозволя відпочивальників-рекреантів.

Водночас асортимент платних додаткових послуг у закладі залишається обмеженим і потребує подальшого розширення. З метою підвищення рівня сервісу доцільним є впровадження таких послуг, як організація концертних програм і культурно-розважальних заходів, проведення тематичних майстер-класів, організація конференцій та ділових зустрічей, послуги пральні, а також відкриття невеликого торговельного пункту з базовими побутовими та туристичними товарами.

Важливою перевагою відпочинку в досліджуваному закладі є його відносна автономність. Проживання в окремих дерев'яних будиночках забезпечує тісний контакт із природним середовищем Одещини, що відрізняє даний формат від традиційного готельного розміщення. Атмосфера ранкового відпочинку під спів птахів або вечірнього дозволя біля вогнища створює умови для психологічного розвантаження та відновлення, сприяючи повному відриву від щоденних турбот і міського ритму життя.

2.2. Аналіз господарської діяльності студентського табору ОНЕУ «Економіст» у 2020-2021 рр.

Проаналізуємо основні показники використання потужностей з розміщення туристів у студентському таборі «Економіст» за 2020 - 2021рр., що містяться у табл. 2.3.

Відповідно до даних табл. 2.5, одночасна місткість закладу у 2020-2021 роках залишалася незмінною та становила 135 місць.

Упродовж аналізованого періоду спостерігалось зростання основних показників діяльності табору. Зокрема, кількість ночівель збільшилася з 3431 у 2020 році до 4821 у 2021 році, що відповідає темпу зростання 140,5 %. Кількість

обслугованих гостей зросла з 429 до 505 осіб, або на 17,7 %.

Таблиця 2.5

Основні показники використання економіко-експлуатаційних можливостей студентського табору «Економіст» за 2020–2021 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	Абсолют- не відхилення (+-)	Темпи зростання, %
1. Одноразова місткість, місць	200	200	0	100,0
2. Кількість днів функціонування	118	120	2	101,7
3. Планова потужність, місце/діб	23600	24000	400	101,7
4. Надано послуг: кількість ночівель (червень-вересень)	11140	13872	2732	124,5
5. Кількість простоїв, місце/діб (ряд 3 - ряд 4)	12460	10128	-2332	81,3
6. Коефіцієнт завантаження, % (ряд 4 / ряд 3 *100%)	47	58	10,6	122,4
7. Кількість обслугованих клієнтів, од.	1433	1551	118	108,2
8. Середня тривалість перебування одного гостя, діб (ряд 4 /ряд 7)	7,8	8,9	1,2	115,1
8. Середній тариф за ліжко/місце, грн.	207,3	230	22,7	117,7
9. Загальні доходи від наданих послуг розміщення, тис. грн. (ряд 8 * ряд 4) /1000	1982,9	2524,7	541,8	127,3

Джерело: складено автором за даними господарської діяльності студентського табору «Економіст»

Дані табл. 2.5. свідчать про те, що загальний дохід від реалізації послуг розміщення у студентському таборі «Економіст» у 2020 році становив 2524,7 тис. грн. У 2021 році спостерігалось зростання обсягу доходу на 27,3 %, що було зумовлено збільшенням кількості обслуговуваних туристів на 24,5 % та підвищенням вартості одного ліжко-місця на 2,2 %. У результаті загальний дохід від надання послуг розміщення у 2021 році досяг 2524,7 тис. грн.

Середня тривалість перебування одного гостя також мала позитивну динаміку: показник зріс із 7,8 днів у 2020 році до 8,9 днів у 2021 році, що свідчить про збільшення на 15,1 %. Водночас середня завантаженість одного готельного місця підвищилася з 3,18 до 3,74 осіб за сезон, тобто на 17,6 %.

Коефіцієнт завантаження у 2021 році досяг 0,58 порівняно з 0,47 у 2020 році, що характеризує приріст на 22,4 %.

Крім того, підвищилася середня вартість проживання за добу – з 207,3 грн до 230,0 грн, що становить приріст на 17,7 %.

Отже, результати діяльності табору у 2021 році свідчать про позитивну динаміку розвитку більшості досліджуваних показників. Зростання кількості ночівель, чисельності обслугованих гостей, середньої тривалості перебування, рівня завантаженості місць та доходів від основної діяльності вказує на підвищення ефективності функціонування закладу та зростання його привабливості для відвідувачів.

Наступним показником, що підлягає аналізу, є рівень завантаження табору. Цей показник має важливе значення для оцінки ефективності використання наявної місткості закладу. Низький рівень завантаження може свідчити про недостатній попит або невисоку привабливість табору для студентів, тоді як надмірно високий рівень завантаження може призводити до перевантаження матеріально-технічної бази та свідчити про необхідність розширення місткості або залучення додаткового персоналу.

Таблиця 2.6

Рівень (коефіцієнт) завантаження студентського табору ОНЕУ
«Економіст» у 2021 році

Показники	Місяці												Усього за сезон 2021 року
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	
Рівень завантаження (%)	-	-	-	-	-	41	54	71	33	-	-	-	58

Джерело: складено автором за даними завантаження студентського табору «Економіст»

Згідно табл. 2.6, можна зробити висновок, що у вересні спостерігався найнижчий рівень завантаження студентського табору туристами (33 %), у липні

цей показник становив 54%, серпень забезпечив найбільший коефіцієнт завантаження відносно усього туристичного сезону студентського табору, а саме 71% завантаження номерів. У червні 2021 р. сезон відкрився з показником 41 %.

З наданих даних видно, що найвищий рівень завантаження спостерігався у серпні. У червні та липні також фіксувалося певне зростання, порівняно із показниками 2020 р. Усереднено за літній сезон 2021 року, рівень завантаження склав 58%.

У студентському таборі «Економіст» впроваджено лінійно-функціональна структура управління. Схематично вона представлена на рис. 2.4.

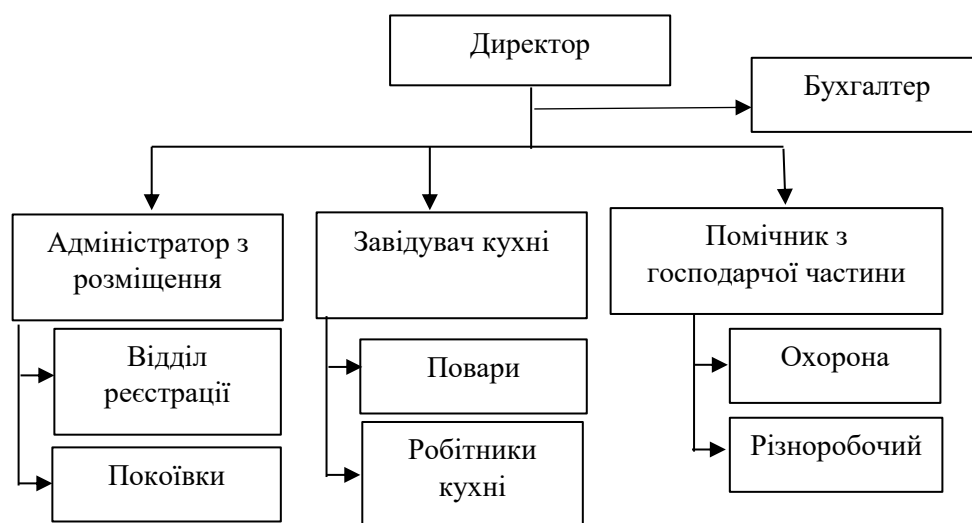

Рис. 2.4. Організаційна структура студентського табору «Економіст» у 2021 р.

Джерело: побудовано автором за даними студентського табору «Економіст»

Даний тип організаційної структури управління спеціалізованим закладом розміщення характеризується як перевагами, так і певними недоліками. До основних переваг належить чіткий розподіл функціональних обов'язків між структурними підрозділами, що сприяє уникненню дублювання робіт та забезпечує більш ефективне виконання поставлених завдань. Важливою перевагою також є раціональне використання ресурсів завдяки спеціалізації діяльності кожного підрозділу у межах визначеної сфери відповідальності.

Ефективність управління забезпечується наявністю прямих

комунікаційних зв'язків і спрощеним процесом прийняття управлінських рішень. Крім того, стабільність функціонування такої структури обумовлюється відносною сталістю діяльності студентського табору та незначною кількістю організаційних змін.

Водночас зазначена структура має і певні недоліки. Насамперед, їй притаманна недостатня гнучкість управління, що ускладнює швидку адаптацію суб'єкта господарювання до змін зовнішнього середовища або внутрішніх потреб. Автономне функціонування підрозділів може також призводити до недостатньої уваги до реалізації загальної стратегії розвитку табору, унаслідок чого втрачається цілісне бачення перспектив його діяльності.

Функціонування студентського табору забезпечували 13 працівників, більша частина з яких наймалась на сезонну роботу. З особи належали до керівного складу, що становить 23 % від загальної чисельності персоналу підприємства.

Директор табору виконує функції кадрового забезпечення та одночасно координує маркетингову діяльність. До його основних обов'язків належать встановлення ділових контактів, проведення переговорів та організація заходів, спрямованих на максимально ефективне використання номерного фонду табору. Окрім цього, директор займається питаннями залучення приміщень для проведення комерційних заходів, аналізує потреби різних категорій клієнтів і забезпечує координацію роботи з відповідними службами обслуговування.

Надалі, у табл. 2.7. проаналізуємо структуру основних засобів студентського табору «Економіст» у 2021 році.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів студентського табору займають будівлі та споруди, частка яких на початок 2021 року становила 78,5 %. Це свідчить про вагоме значення зазначеної групи активів у формуванні майнового потенціалу підприємства та підтверджує стабільність її позицій упродовж досліджуваного періоду.

Попри надходження основних засобів цієї групи на суму 33 тис. грн., їх

питома вага на кінець 2021 року зменшилася на 1,4 % та становила 77,1 %.

Таблиця 2.7

Аналіз структури основних засобів студентського табору «Економіст»
за 2021 рік

Групи основних фондів студентського табору	Наявність на початок року		Надійшло за рік		Вибуло за рік		Наявність на кінець року	
	тис. грн.	частка, %	тис. грн.	частка, %	тис. грн.	частка, %	тис. грн.	частка, %
1. Будівлі та споруди	11365	78,5	33	10,4	-	-	11 398	77,1
2. Машини та обладнання, у т.ч.:	432	3,0	77	24,2	-	-	509	3,4
3. Транспортні засоби	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Меблі	673	4,7	58	18,2	-	-	731	4,9
5. Нематеріальні активи	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Малоцінні необоротні матеріальні активи	2000	13,8	150	47,2	-	-	2150	14,5
Усього:	14470	100	318	100	-	-	14778	100

Джерело: складено автором за даними студентського табору «Економіст»

Друге місце у структурі основних засобів посідали малоцінні необоротні матеріальні активи, частка яких на початок аналізованого періоду становила 13,8 %, а на кінець року зросла до 14,5 %. Таке збільшення було зумовлене надходженням активів за цією статтею на суму 47,2 тис. грн.

Крім того, упродовж 2021 року спостерігалось незначне зростання питомої ваги машин та обладнання, а також меблів, що стало наслідком нових надходжень на суми 24,2 тис. грн і 18,2 тис. грн відповідно.

Транспортні засоби та нематеріальні активи у досліджуваного спеціалізованого закладу розміщення були відсутні. Варто зазначити, що

протягом 2021 року вибуття основних засобів не відбувалося. Загалом структура основних фондів підприємства характеризується відносною стабільністю більшості її складових.

Структуру витрат студентського табору розглянемо у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Структуру витрат студентського табору «Економіст» за елементами

Елементи витрат, тис. грн.	Значення по роках		Останній рік у % до першого
	2020	2021	
Матеріальні витрати	477,8	586,8	122,8
Амортизація основних засобів	776,6	734,7	94,6
Заробітна плата	541,3	688,5	127,2
Відрахування на соціальні заходи	119,1	151,6	127,3
Інші елементи витрат	296,5	335,0	113,0
Усього	2211,3	2496,5	112,9

Джерело: складено автором за даними студентського табору «Економіст»

У 2020 році обсяг матеріальних витрат становив 478 тис. грн, тоді як у 2021 році цей показник зріс до 587 тис. грн, що складає 122,8% порівняно з базовим роком. Зростання матеріальних витрат може бути зумовлене підвищенням цін на сировину та матеріали, а також збільшенням обсягів закупівель для забезпечення діяльності студентського табору.

Витрати на амортизацію основних засобів у 2020 році становили 776,6 тис. грн., а у 2021 році скоротилися до 734,7 тис. грн, що дорівнює 94,6% від рівня попереднього року. Зменшення амортизаційних витрат може свідчити про більш тривалий термін експлуатації основних засобів або про підвищення ефективності їх використання.

У 2020 році витрати на заробітну плату складали 541 тис. грн, а у 2021 році збільшилися до 689 тис. грн, що становить 127,2% від показника попереднього року. Зростання витрат на оплату праці було пов'язане з підвищенням рівня заробітної плати, нарахуванням додаткових виплат та збільшенням кількості

працівників. Водночас слід зазначити, що протягом усього року заробітну плату отримують лише охоронці та директор студентського табору.

У 2020 році витрати на соціальні заходи становили 119 тис. грн, тоді як у 2021 році вони зросли до 152 тис. грн, що складає 127,3% від рівня попереднього року. Збільшення цього показника пояснюється тим, що відрахування формуються у розмірі 22% від фонду оплати праці працівників студентського табору, який зріс.

У 2020 році інші витрати становили 297 тис. грн, а у 2021 році їх обсяг зріс до 335 тис. грн, що становить 113% порівняно з попереднім роком. Зростання цих витрат пояснювалось збільшенням вартості додаткових послуг, проведенням ремонтних робіт та витратами на технічне обслуговування обладнання.

Загальний обсяг витрат у 2020 році становив 2211,3 тис. грн, а у 2021 році збільшився до 2496,5 тис. грн, що складає 112,9% від рівня базового року. Зростання сукупних витрат було зумовлене низкою чинників, серед яких підвищення цін, розширення обсягів діяльності та збільшення попиту на послуги студентського табору. Крім того, суттєвий вплив мала пандемія COVID-19: у 2020 році карантинні обмеження негативно позначилися на функціонуванні табору, тоді як у 2021 році послаблення карантинних заходів дало можливість повноцінно розпочати сезонну діяльність, що, своєю чергою, спричинило збільшення витрат.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності студентського табору ОНЕУ «Економіст» за 2020-2021 рр.

Далі проаналізуємо динаміку та структуру прибутку студентського табору «Економіст» в 2020-2021 роках (табл. 2.9).

Згідно табл. 2.9., можна зробити висновок, що 2020 рік був збитковим, що і відображено у таблиці.

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки та структури прибутку, отриманого студентським табором
ОНЕУ «Економіст» у 2020-2021 рр.

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			сума	%
А	1	2	3	4
1. Прибуток від основної операційної діяльності (ряд. 2290 + ряд.2180 – ряд.2120); (ряд. 2290 + ряд. 2180 + ряд. 2270 – ряд. 2120 – ряд. 2240 Ф. №2-м)	-228,4	28,2	256,6	-
2. Результат від інших операцій, які пов'язані з операційною діяльністю (+; –): (2.1. – 2.2.)	-	-	-	-
2.1. Інші операційні доходи (ряд. 2120)	-	-	-	-
2.2. Інші операційні витрати (ряд. 2180)	-	-	-	-
3. Фінансовий результат від операційної діяльності (+;-) (ряд. 2190, або 2195) = (1+2); (1+2)	-228,4	28,2	256,6	-
4. Результат від фінансової діяльності (+;-) (4.1. + 4.3. – 4.2. – 4.4.):	-	-	-	-
4.1. Дохід від участі в капіталі (ряд. 2200)	-	-	-	-
4.2. Втрати від участі в капіталі (ряд. 2255)	-	-	-	-
4.3. Інші фінансові доходи (ряд. 2220)	-	-	-	-
4.4. Фінансові витрати (ряд. 2250)	-	-	-	-
5. Результат від іншої діяльності (+; –) (5.1. – 5.2.):	-	-	-	-
5.1. Інші доходи (ряд. 2240)	-	-	-	-
5.2. Інші витрати (ряд. 2270)	-	-	-	-
6. Загальний фінансовий результат до оподаткування (ряд. 2290 або 2995) = (1+2+4+5) (1+2+5)	-228,4	28,2	256,6	-

Джерело: складено автором на підставі фінансової звітності студентського табору «Економіст»

Причиною цього стало те, що у 2020 році розпочалася світова пандемія COVID-19, тому студентський табір поніс збитки у розмірі 228,4 тис. грн. через

різке скорочення завантаження.

У 2021 році ситуація дещо покращилась, та доходи табору стали збільшуватись. Прибуток становив 28,2 тис. грн., що й зумовило зафіксовану позитивну динаміку прибутку, отриманого студентським табором. У 2020 році «Економіст» зазнав збитків на суму 228,4 тис. грн. Це свідчить про те, що загальні витрати перевищували отриманий дохід від реалізації послуг. У 2021 році ситуація покращилась, і табір зміг отримати додатний фінансовий результат, заробивши невеликий чистий прибуток у розмірі 28,2 тис. грн.

Збитки у 2020 році були пов'язані з різними факторами, такими як зростання витрат, недостатній обсяг реалізації послуг та неправильне управління ресурсами, але головною причиною була пандемія, яка внесла свої корективи у розклад функціонування студентського табору. Однак, покращення фінансових результатів у 2021 році свідчить про відносно успішні кроки, які були зроблені адміністрацією для залучення відпочиваючих і покращення ефективності діяльності табору після часткового скасування карантинних обмежень.

Розрахуємо показники рентабельності студентського табору та зобразимо результати у вигляді таблиці (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок показників рентабельності студентського табору «Економіст»

Роки	Показники для розрахунку рентабельності				Види рентабельності, %		
	Загальні витрати із надання послуг, тис. грн.	Чистий дохід від реалізації (отримана виручка), тис. грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	Середньорічна вартість власного капіталу	Рентабельність виробничої діяльності, (гр.4/ гр.2)	Рентабельність продаж, (гр.4/ гр.3)	Рентабельність власного капіталу, (гр.4/ гр.5)
1	2	3	4	5	6	7	8
2020 рік	2211,3	1982,9	-228,4	14470	-24,31	-32,11	-1,57
2021 рік	2496,5	2524,7	28,2	14778	2,60	2,54	0,20

Джерело: складено автором на підставі фінансової звітності студентського табору «Економіст»

Відповідно до даних табл. 2.10, усі показники рентабельності у 2020 році мали від’ємне значення. Зокрема, рентабельність виробничої діяльності становила -24,31 %, рентабельність продажу – -32,11 %, а рентабельність власного капіталу – -1,57 %. Це свідчить про збитковість діяльності студентського табору у зазначеному періоді та недостатній рівень ефективності використання наявних ресурсів.

У 2021 році спостерігалось покращення показників рентабельності. Так, рентабельність виробничої діяльності зросла до 2,60 %, рентабельність продажу – до 2,54 %, а рентабельність власного капіталу становила 0,2 %. Позитивна динаміка цих показників свідчить про поступове відновлення фінансової стабільності та перехід підприємства від збиткової діяльності до отримання незначного прибутку.

Водночас усі розраховані показники рентабельності залишаються на низькому рівні та є значно нижчими за середньогалузеві нормативні значення. Це вказує на необхідність подальшого підвищення ефективності діяльності, оптимізації витрат і вдосконалення системи управління ресурсами.

Отже, студентський табір «Економіст» у 2021 році покращив свій фінансовий стан порівняно з 2020 роком, оскільки зміг подолати збитковість і отримати незначний чистий прибуток. Проте для забезпечення стабільного функціонування та підвищення конкурентоспроможності необхідним є подальше зростання рівня рентабельності діяльності.

Для виявлення недоліків у діяльності підприємства та об’єктивної оцінки його потенціалу доцільно здійснити комплексний аналіз зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на розвиток організації. Одним із найбільш поширених інструментів стратегічного дослідження, що дає змогу всебічно проаналізувати різні аспекти функціонування та перспективи розвитку підприємства, є SWOT-аналіз студентського табору.

Проведення SWOT-аналізу студентського табору «Економіст» сприятиме визначенню його сильних і слабких сторін, а також оцінці потенційних

можливостей і зовнішніх загроз. Зазначений метод аналізу дозволяє виявити внутрішні переваги та проблемні аспекти діяльності табору, а також дослідити вплив зовнішнього середовища на перспективи його подальшого розвитку (див. табл. 2.10).

Таблиця 2.10

SWOT-аналіз студентського табору ОНЕУ «Економіст»

Сильні сторони (S):	Недоліки (W):
1. Розташування бази відпочинку в курортній місцевості, що популярна серед туристів 2. Простора територія, що дозволяє надати значну кількість додаткових розваг та послуг 3. Близькість до моря, що забезпечує привабливість території для любителів пляжного відпочинку 4. Наявність власної кухні, що забезпечує туристів трьохразовим харчуванням 5. Привітний персонал, який завжди допоможе	1. Застаріла інфраструктура та інтер'єр, що потребує ремонту та заміни 2. Відсутність нових та інноваційних послуг для туристів 3. Відсутність реклами та маркетингу 4. Наявність великої кількості конкурентів, які можуть надати послуги більш високої якості 5. Відсутність достатньої кількості персоналу
Можливості (O):	Загрози (T):
1. Розробка рекреаційних програм відпочинку, що може допомогти залучити нових туристів та збільшити доходи табору 2. Впровадження маркетингових стратегій та залучення нових клієнтів за рахунок таргетованої реклами, соціальних мереж та інших сучасних інструментів 3. Розширення асортименту послуг 4. Впровадження нових технологій та інновацій	1. Сезонність та залежність від погодних умов 2. Конкуренція з іншими санаторно-курортними закладами регіона 3. Економічна, політична та безпекова нестабільність, яка може вплинути на туристичний ринок 4. Можливі негативні відгуки та репутація табору в Інтернеті

Джерело: складено автором

На основі сформованої матриці SWOT-аналізу можна визначити перелік першочергових заходів, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності діяльності студентського табору «Економіст» та забезпеченню його подальшого розвитку.

Результати проведеного SWOT-аналізу свідчать про наявність значного потенціалу та перспектив для ефективного функціонування і розвитку студентського табору ОНЕУ «Економіст». Виявлені переваги та можливості потребують подальшої підтримки й удосконалення. Водночас встановлені недоліки та загрози мають бути мінімізовані шляхом реалізації ефективної політики органів місцевого самоврядування у співпраці з суб'єктами підприємницької діяльності, зокрема адміністрацією ОНЕУ.

Для досягнення поставленої мети доцільно реалізувати такі заходи:

1. Розробити комплексний план відновлення території та інфраструктури табору із визначенням необхідних ремонтних робіт, матеріально-технічних ресурсів і фінансових витрат.
2. Сформувати перелік нових та інноваційних туристичних послуг, а також розробити концепції їх упровадження відповідно до потреб та інтересів цільової аудиторії.
3. Створити ефективну маркетингову стратегію просування бази відпочинку із використанням сучасних інструментів комунікації, зокрема соціальних мереж, рекламних кампаній та співпраці з блогерами й публічними особами.
4. Забезпечити підбір і професійну підготовку персоналу для надання якісних туристичних послуг, зокрема шляхом організації спеціалізованих курсів і тренінгів із роботи з клієнтами.
5. Упровадити сучасні технології та інноваційні рішення, зокрема розробити мобільний застосунок для бронювання номерів, замовлення послуг і забезпечення інформаційної підтримки відвідувачів.
6. Активно використовувати місцеві туристичні та культурні ресурси для залучення відпочивальників і організації екскурсійних та культурно-пізнавальних програм.

Реалізація зазначених заходів сприятиме ефективному використанню сильних сторін і наявних можливостей студентського табору, підвищенню якості

послуг та рівня конкурентоспроможності на туристичному ринку, а також мінімізації негативного впливу внутрішніх недоліків і зовнішніх загроз на його діяльність.

За результатами проведеного у другому розділі роботи аналізу, можна сформулювати такі висновки.

1. Студентський табір ОНЕУ «Економіст», розташований у Кароліно-Бугазі, має можливість одночасного розміщення до 200 осіб. Заклад спроможний забезпечити відпочинок приблизно 800-1000 осіб протягом курортного сезону. Цінова політика табору є демократичною. Основними споживачами послуг є студенти та працівники Одеського національного економічного університету, які надають перевагу пляжному й активному відпочинку.

2. Студентський табір «Економіст» пропонує відпочивальникам можливість самостійного приготування їжі або користування послугами їдальні, де організовано харчування відповідно до традицій української національної кухні. Вартість триразового харчування становить 320 грн. Окрім основних послуг розміщення, заклад надає широкий спектр додаткових послуг, як безкоштовних, так і платних.

3. На підприємстві функціонує лінійно-функціональна організаційна структура управління. Керівництво діяльністю бази відпочинку здійснюють директор, адміністратор із розміщення, завідувач кухні та помічник із господарської частини. У 2021 році спостерігалось збільшення вартості основних засобів табору за рахунок надходження будівель і споруд, машин та обладнання, меблів, а також малоцінних необоротних матеріальних активів.

4. Оцінювання ефективності використання номерного фонду засвідчило, що у 2021 році загальний дохід від реалізації послуг розміщення у студентському таборі «Економіст» зріс на 27,3 % і досяг 2524,7 тис. грн. Найнижчий рівень завантаженості спостерігався у вересні та становив 33 %, тоді як найвищий показник було зафіксовано у серпні – 71 %. Спеціалізований заклад розміщення не має власного офіційного вебсайту, проте активно використовує спеціалізовані

онлайн-платформи для розміщення інформації про заклад і просування послуг.

5. Результати аналізу фінансової діяльності свідчать про наявність певних фінансових труднощів і необхідність посилення контролю за витратами, підвищення ефективності виробничих процесів, а також удосконалення стратегії реалізації послуг.

З огляду на це, студентському табору ОНЕУ «Економіст» доцільно приділити більше уваги плануванню фінансової діяльності та впровадженню управлінських заходів, спрямованих на підвищення рівня рентабельності.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ТАБОРУ ОНЕУ «ЕКОНОМІСТ», ШЛЯХОМ НАДАННЯ ДОДАТКОВИЙ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

3.1. Проектування туру «Скарби бесарабського узбережжя» по рекреаційних районах Одеської області

З метою популяризації студентського табору ОНЕУ «Економіст» доцільно налагодити співпрацю з туристичними операторами та використовувати табір як засіб розміщення туристів. У зв'язку з цим пропонується співпраця з туристичною компанією «Поїхали з нами!», яка спеціалізується на організації туристичних подорожей територією Одеської області, зокрема в напрямку Кароліно-Бугазу.

Важливою перевагою, у цьому випадку, є те, що на сьогодні лише незначна кількість туристичних підприємств практикує організацію турів до цієї локації, що забезпечує низький рівень конкуренції та створює передумови для збільшення прибутковості туристичного продукту. З метою підвищення туристичної привабливості регіону та залучення нових клієнтів туроператору, який виконуватиме функції стратегічного партнера табору, варто запропонувати розробити новий рекреаційний тур до дестинації, яка наразі відсутня серед пропозицій ТОВ «Поїхали з нами!».

У зв'язку з цим ми пропонуємо керівництву студентського табору та туристичній компанії «Поїхали з нами!» реалізувати спільний проєкт у галузі рекреаційного туризму під робочою назвою «Скарби бесарабського узбережжя», у межах якого студентський табір ОНЕУ «Економіст» виступатиме основним засобом розміщення туристів.

Основні технологічні параметри туру:

назва туру – «Скарби бесарабського узбережжя»;

дата проведення – 16.06.2026 – 18.06.2026;

тривалість туру – 3 дні / 2 ночі;

кількість туристів у групі – 15 осіб;

маршрут туру: Одеса – Кароліно-Бугаз – Білгород-Дністровська фортеця – Шабо – Нижньодністровський національний природний парк – Кароліно-Бугаз – Одеса.

За способом пересування тур відноситься до автомобільних, оскільки протягом маршруту передбачається використання одного виду транспорту – автобусу. За формою організації тур є внутрішнім, а за типом маршруту, відповідно до критерія прив'язки до місцевості – радіальним.

Тур розрахований на групу у складі 15 осіб із використанням мікроавтобуса місткістю 21 пасажирське місце та одне місця для водія, при цьому одне місце передбачене для гіда. У разі наявності додаткового попиту кількість учасників може бути збільшена до 20 осіб, що сприятиме зростанню прибутку організаторів. Водночас у випадку недостатньої кількості туристів, а саме менш ніж 15 осіб, організаторам доцільно переглянути економічні розрахунки або скасувати проведення туру через його нерентабельність.

Початковим та кінцевим пунктом туристичного маршруту очікувано визначено місто Одеса. Схематичне зображення маршруту туру наведено на рис. 3.1.

Розробимо програму туристичної подорожі, що буде запропонована для опрацювання нашому стратегічному партнеру – туристичній компанії «Поїхали з нами!».

1-й день туру

О 10:30 заплановано виїзд з м. Одеси. Прибуття до Кароліно-Бугазу очікується о 11:35, після чого туристи потраплять до студентського табору ОНЕУ «Економіст» о 12:00. Передбачено поселення у двоповерховому цегляному корпусі табору. Туристам пропонується тримісне проживання, а за попередньою домовленістю можливе двомісне розміщення у номерах з усіма необхідними зручностями.

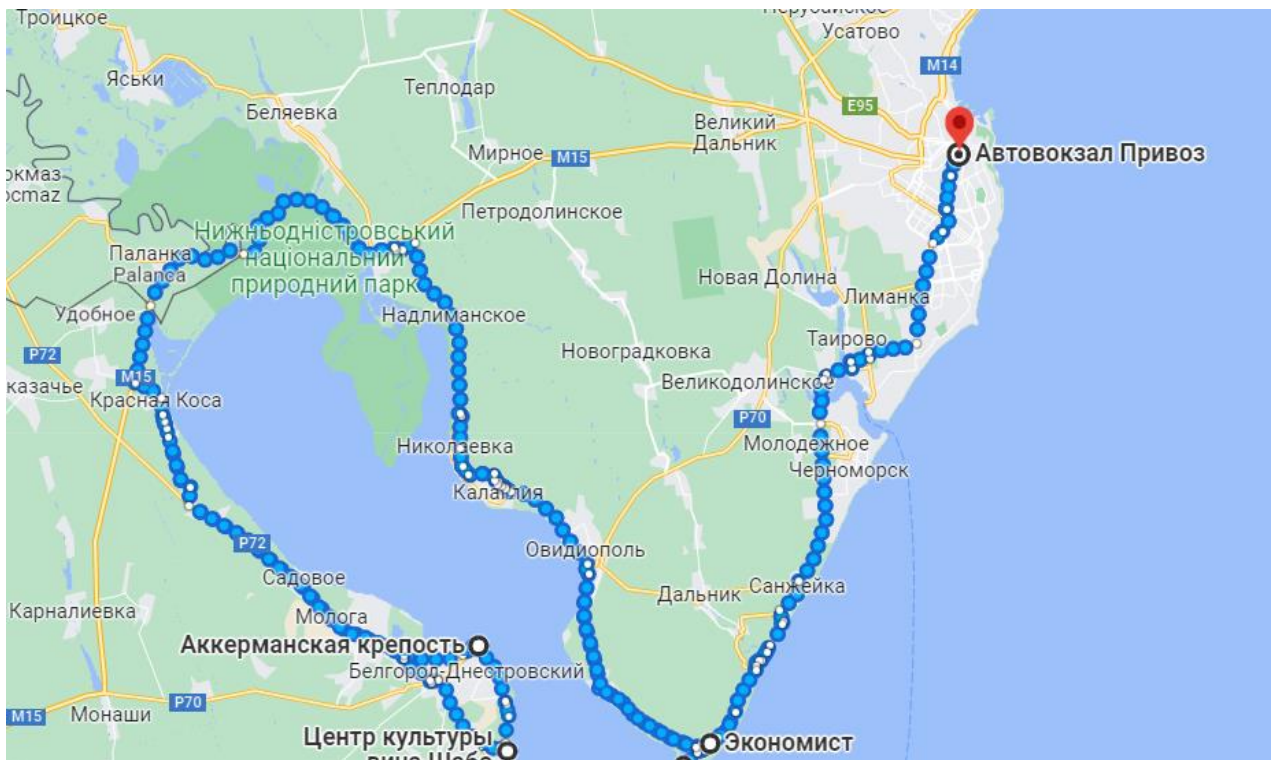

Рис. 3.1. Схема маршруту «Скарби бесарабського узбережжя»

Джерело: складено автором

О 13:30 запланована зустріч із адміністрацією табору «Економіст» та гідом з метою ознайомлення туристів із територією табору.

Обід відбудеться о 14:00. Після обіду туристам надається вільний час. На території бази функціонують футбольне та волейбольне поля, баскетбольний майданчик і столи для настільного тенісу. Крім того, на відстані близько 300 метрів від житлових корпусів розташований пляж, що створює додаткові можливості для відпочинку та дозвілля.

О 20:00 передбачена вечера. За бажанням туристи можуть скористатися мангальною зоною для приготування страв на відкритому вогні. Подальший відпочинок організовується самостійно.

2-й день туру

Сніданок запланований на 8:00.

О 8:30 група вирушає на екскурсію до Білгород-Дністровської фортеці. Прибуття до туристичного об'єкта очікується о 10:36, а об 11:00 розпочнеться екскурсійна програма територією фортеці та знайомство з її основними

історичними пам'ятками.

Білгород-Дністровська (Акерманська) фортеця є однією з найвизначніших історико-архітектурних пам'яток України. Її було споруджено на місці античного міста Тіра, заснованого наприкінці VI століття до н. е. Археологічні дослідження підтверджують наявність залишків давнього поселення поблизу фортеці. Упродовж історичного розвитку територія перебувала під владою різних народів і державних утворень. Із 2019 року Тіра та Акерманська фортеця є кандидатами на внесення до Списку всесвітньої культурно-історичної спадщини ЮНЕСКО.

О 12:00 туристам надається година вільного часу для відвідання кафе, музею, придбання сувенірної продукції та фотографування.

О 13:00 група вирушає до села Шабо, де о 13:30 має розпочатись екскурсія Центром культури вина. Шабо є одним із найдавніших виноробних регіонів Європи, а сучасний Центр культури вина поєднує виноробні традиції, музейні експозиції та сучасні виробничі комплекси. На території комплексу розташовані історичні винні погребі, дегустаційні зали та тематичні експозиції.

О 15:00 передбачена дегустація шести сортів вин із можливістю подальшого відвідування фірмового магазину.

О 16:30 група вирушає у зворотному напрямку до табору «Економіст». Під час переїзду запланована зупинка для ознайомлення з Нижньодністровським національним природним парком.

Нижньодністровський національний природний парк розташований у межах Білгород-Дністровського та Одеського районів Одеської області. Загальна площа природоохоронної території становить 21 311,1 га, з яких 3 700 га перебувають у постійному користуванні парку, а 17 611,1 га включені до його складу без вилучення земель у чинних землекористувачів. На цих територіях дозволяється здійснення традиційної господарської діяльності за умови дотримання екологічних вимог та природоохоронного законодавства.

До складу парку входять частини двох водно-болотних угідь міжнародного

значення – «Межиріччя Дністра-Турунчука» та «Північна частина Дністровського лиману», які перебувають під охороною Рамсарської конвенції.

Завдяки унікальним природно-кліматичним умовам і збереженню природних ландшафтів територія парку характеризується значним біологічним різноманіттям. Фауна налічує понад 1000 видів тварин, серед яких до Червоної книги України занесено 9 видів риб, 20 видів комах, 2 види плазунів, 20 видів ссавців та 58 видів птахів. Рослинний світ представлений більш ніж 700 видами вищих рослин, із яких 28 є рідкісними та охороняються на державному рівні.

Окремі представники флори та фауни також включені до Європейського червоного списку та переліків Міжнародного союзу охорони природи. Саме тому дельта Дністра має важливе природоохоронне та рекреаційне значення не лише для України, а й для світової екологічної спадщини.

Повернення до закладу розміщення заплановане на 19:10.

О 19:30 відбудеться вечеря, після якої туристам надається вільний час.

О 21:00 заплановано завершальну зустріч з адміністрацією табору та проведення розважальної програми для туристів.

3-й день туру

Сніданок відбудеться о 9:00.

До 12:00 туристи матимуть вільний час, який можна провести на узбережжі моря або території бази відпочинку.

О 12:00 передбачене виселення з номерів, а о 12:15 – виїзд до м. Одеси.

Прибуття до міста заплановане на 13:20.

До вартості туру входять: проживання у студентському таборі «Економіст» протягом трьох днів, харчування (сніданки та вечері), транспортне обслуговування, вхідний квиток до Білгород-Дністровської фортеці, екскурсія до Нижньодністровського національного природного парку, відвідування Центру культури вина «Шабон» з дегустацією, а також послуги екскурсовода.

У вартість туру не включено особисті витрати туристів, обід під час екскурсії до фортеці, придбання сувенірної продукції та вин у фірмовому

магазині.

Розміщення туристів здійснюється у корпусах студентського табору «Економіст». Номери оснащені необхідними меблями, а сучасні корпуси додатково обладнані холодильниками, вентиляторами та окремими санвузлами.

Територія бази характеризується значною кількістю зелених насаджень і рекреаційних зон. Для активного дозвілля функціонують спортивні майданчики, тенісні столи та зона барбекю. Загальна площа комплексу становить близько 3 гектарів, територія є впорядкованою, охороняється та має власну автостоянку.

Додатково туристам пропонується можливість відвідування курортної Затоки, де функціонує аквапарк та інші розважальні заклади.

Для організації перевезень туристична компанія «Поїхали з нами!» використовує орендований транспорт, оскільки не має власного автопарку. З цією метою передбачено укладення договору з ТОВ «ТаксоБус» щодо оренди автобусів. Перевезення здійснюватиметься комфортабельними автобусами під керуванням досвідчених водіїв. Супровід туристичної групи забезпечуватиме ліцензований екскурсовод, який братиме участь у реалізації екскурсійної програми туру.

3.2. Економічне обґрунтування проектування рекреаційного туру «Скарби бесарабського узбережжя»

У попередньому підрозділі було розроблено програму нового туру «Скарби Бессарабського узбережжя». Водночас слід зазначити, що для забезпечення позитивного впливу туру на фінансові результати діяльності, як туристичної компанії, так і студентського табору «Економіст» – отримання чистого прибутку, який перевищуватиме середьорічні показники підприємств, необхідно здійснити економічне обґрунтування запропонованої пропозиції.

Проведення відповідних економічних розрахунків дозволить оцінити доцільність упровадження нового туру та визначити його потенційну

ефективність. На нашу думку, реалізація зазначеного туру сприятиме підвищенню ефективності господарської діяльності туристичного підприємства, розширенню спектра туристичних послуг і збільшенню попиту на туристичні продукти компанії. Для студентського табору «Економіст» результатом впровадження зазначеної партнерської програми має стати збільшення завантаження, особливо у періоди відносно низького попиту – у червні та вересні, та ознайомлення потенційних відпочивальників із ресурсами спеціалізованого закладу відпочинку.

Для визначення кінцевої вартості туру необхідно здійснити розрахунок усіх витрат, пов'язаних зі створенням, організацією та реалізацією нового туристичного продукту.

Насамперед доцільно розрахувати витрати на транспортне обслуговування туристів протягом усієї подорожі.

Розрахуємо вартість перевезення туристів протягом всього туру:

- перевезення автобусом у сполученні м. Одеса – с. Кароліно-Бугаз складатиме:

$$47 \text{ км.} \times 60 \text{ грн/км} = 2820 \text{ грн.}$$

- перевезення автобусом у сполученні с. Кароліно-Бугаз – Білгород-Дністровська фортеця складатиме:

$$106 \text{ км.} \times 60 \text{ грн/км} = 6360 \text{ грн.}$$

- перевезення автобусом у сполученні Білгород-Дністровська фортеця – с. Шабо складатиме:

$$11,4 \text{ км.} \times 60 \text{ грн/км} = 684 \text{ грн.}$$

- перевезення автобусом у сполученні с. Шабо – с. Кароліно-Бугаз складатиме:

$$112 \text{ км.} \times 60 \text{ грн/км} = 6720 \text{ грн.}$$

- перевезення автобусом у сполученні с. Кароліно-Бугаз – м. Одеса складатиме:

$$47 \text{ км.} \times 60 \text{ грн/км} = 2820 \text{ грн.}$$

Отже, вартість транспортного забезпечення туристів складатиме:

$2820 + 6360 + 684 + 6720 + 2820 = \mathbf{19404 \text{ грн.}}$ на групу туристів, включно з екскурсоводом, що її супроводжує.

Розрахуємо вартість розміщення туристів.

Вартість тримісного номеру в кам'яному корпусі студентського табору «Економіст» орієнтовно, з урахуванням цін, очікуваних для сезону 2026 р. складе 1260 грн. Необхідно забронювати 6 номерів, отже вартість проживання у таборі за дві доби становитиме: $1260 \times 6 \times 2 = \mathbf{15120 \text{ грн.}}$

Оплата послуг екскурсовода протягом усього туру складатиме: **5700 грн.**

Страховання туристів становитиме: $120 \times 15 = \mathbf{1800 \text{ грн.}}$

Вхідні квитки до Білгород-Дністровської Фортеці: $130 \times 16 = \mathbf{2080 \text{ грн.}}$

Квитки для відвідання Центру культури вина «Шабо» із дегустацією вин : $500 \times 16 = \mathbf{8000 \text{ грн.}}$

Отже, змінні витрати у розрахунку на групу з 15 туристів для організації туру «Скарби бесарабського узбережжя» узагальнимо у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Змінні витрати з організації туру «Скарби бесарабського узбережжя» в розрахунку на групу з 15 осіб

Витрати	Вартість, грн., у розрахунку на групу з 15 туристів
Транспортне обслуговування	19404
Проживання	15120
Екскурсійне обслуговування	5700
Медичне страхування	1800
Вхідні квитки до Білгород-Дністровської фортеці	2080
Відвідання Центру культури вина «Шабо» із дегустацією вин	8000
Разом змінних витрат	52 104

Джерело: складено автором

З метою інформування цільової аудиторії про новий туристичний продукт

«Скарби бессарабського узбережжя» доцільно реалізувати комплекс рекламних заходів.

У сучасних умовах однією з найбільш популярних соціальних платформ є Telegram, що зумовлює ефективність використання цього каналу для просування туристичних послуг. У зв'язку з цим пропонується здійснювати рекламну кампанію нового туристичного продукту саме через зазначену соціальну мережу.

Рекламна стратегія передбачає розміщення рекламних публікацій у відомому українському Telegram-каналі, аудиторія якого виявляє зацікавленість у туризмі, організації відпочинку та пошуку нових туристичних маршрутів. Доцільним є використання довгострокової рекламної інтеграції, що передбачає систематичне висвітлення інформації про студентський табір ОНЕУ «Економіст», а також про туристичний продукт, реалізація якого здійснюється із використанням його інфраструктури.

Ціна послуги з організації реклами – 25000 грн. Витрати на рекламу є постійними задля організації туру.

Для того, щоб розрахувати постійні експлуатаційні витрати контрагента з організації туру – ТОВ «Поїхали з нами!», потрібно використати суму його постійних витрат за попередній 2025 рік.

За наявними даними, середні постійні експлуатаційні витрати вітчизняних туроператорів в розрахунку на один тур-день у минулому році дорівнювали 380 грн.

Розрахуємо постійні експлуатаційні витрати для туру для нашої групи з 15 осіб:

$$380 \times 3 \times 15 = \mathbf{17\ 100 \text{ грн.}}$$

Наведемо калькуляцію постійних витрат у табл. 3.2.

Надалі проведемо розрахунок вартості туру на одного туриста (у табл. 3.1 міститься калькуляція змінних витрат в розрахунку на групу з 15 осіб), враховуючи туроператорську маржу у розмірі 30 % від повної собівартості.

Таблиця 3.2

Калькуляція постійних витрат з організації туру «Скарби бесарабського узбережжя»

Елементи витрат	Сума, грн.
Постійні інвестиційні витрати (реклама)	25 000
Постійні експлуатаційні витрати	17 100
Постійні витрати разом	42 100

Джерело: складено автором

Туроператорська маржа має забезпечити ТОВ «Поїхали з нами!» прибуток від продажу туристичного продукту та компенсувала понесені постійні витрати.

На даний час підприємство не є платником податку на додану вартість, тому він не враховано у калькуляції.

Таблиця 3.3

Розрахунок вартості туру «Скарби бесарабського узбережжя»
в розрахунку на одного туриста

Витрати	Сума, грн.
Транспортне обслуговування	$19404 : 15 = 1294$
Проживання	$15120 : 15 = 1008$
Екскурсійне обслуговування	$5700 : 15 = 380$
Медичне страхування	$1800 : 15 = 120$
Вхідні квитки до Білгород-Дністровської фортеці	$2080 : 15 = 139$
Вхідні квитки до центру культури вина «Шабо» та на дегустацію вин	$8000 : 15 = 533$
Загальна сума змінних витрат (собівартість туру)	3474
Туроператорська маржа (30%) від собівартості туру	1042
Ціна туру	4516

Джерело: створено автором

Одним із найефективніших інструментів аналізу взаємозв'язку між собівартістю, доходами і прибутком є аналіз точки беззбитковості. Точка

беззбитковості характеризує такий обсяг реалізації продукції або послуг, за якого прибуток підприємства дорівнює нулю. Інакше кажучи, виручка від реалізації повністю покриває витрати, пов'язані з виробництвом і збутом продукції. У науковій та економічній літературі цей показник також визначають як поріг рентабельності або критичну точку прибутку.

Метод визначення точки беззбитковості ґрунтується на концепції, відповідно до якої зі зростанням обсягів реалізації частка постійних витрат у розрахунку на одиницю продукції поступово зменшується. Це дає можливість оцінити економічну ефективність певного виду діяльності, визначити мінімально допустимий рівень ціни або обсяг реалізації, необхідний для забезпечення беззбиткової діяльності підприємства.

Аналіз точки беззбитковості дозволяє оцінити результативність функціонування підприємства: у разі отримання прибутку – визначити рівень ефективності діяльності, а у випадку збитковості – встановити масштаби кризових явищ.

Крім того, результати такого аналізу можуть бути використані для формування асортименту послуг, обґрунтування цінової політики щодо туристичних продуктів, а також розроблення й упровадження нових туристичних пропозицій.

Використовуючи дані, наведені у табл. 3.2 та 3.3, розрахуємо обсяг реалізації нового туру «Скарби бесарабського узбережжя», який забезпечить рентабельність туроператора – партнера.

Розрахуємо точку беззбитковості за формулою (3.1) :

$$ТБ = ПВ / (Ц - ЗВ), \text{ де} \quad (3.1)$$

ТБ – точка беззбитковості тура;

ПВ – постійні витрати;

Ц – ціна реалізації туру;

ЗВ – змінні витрати.

$$ТБ = 42100 / (4516 - 3474) = 40,4 = 41 \text{ тур}$$

Таким чином, для забезпечення беззбитковості розробленого нами рекреаційного туру «Скарби бесарабського узбережжя» туристичній компанії «Поїхали з нами!» необхідно реалізувати 41 турі із розміщенням у студентському таборі ОНЕУ «Економіст». Іншими словами беззбитковість розробленого туру забезпечить формування 3 груп туристів протягом сезону. Кожна наступна група має принести відповідний прибуток.

Графічне зображення проведеного розрахунку наведено на рис. 3.2.

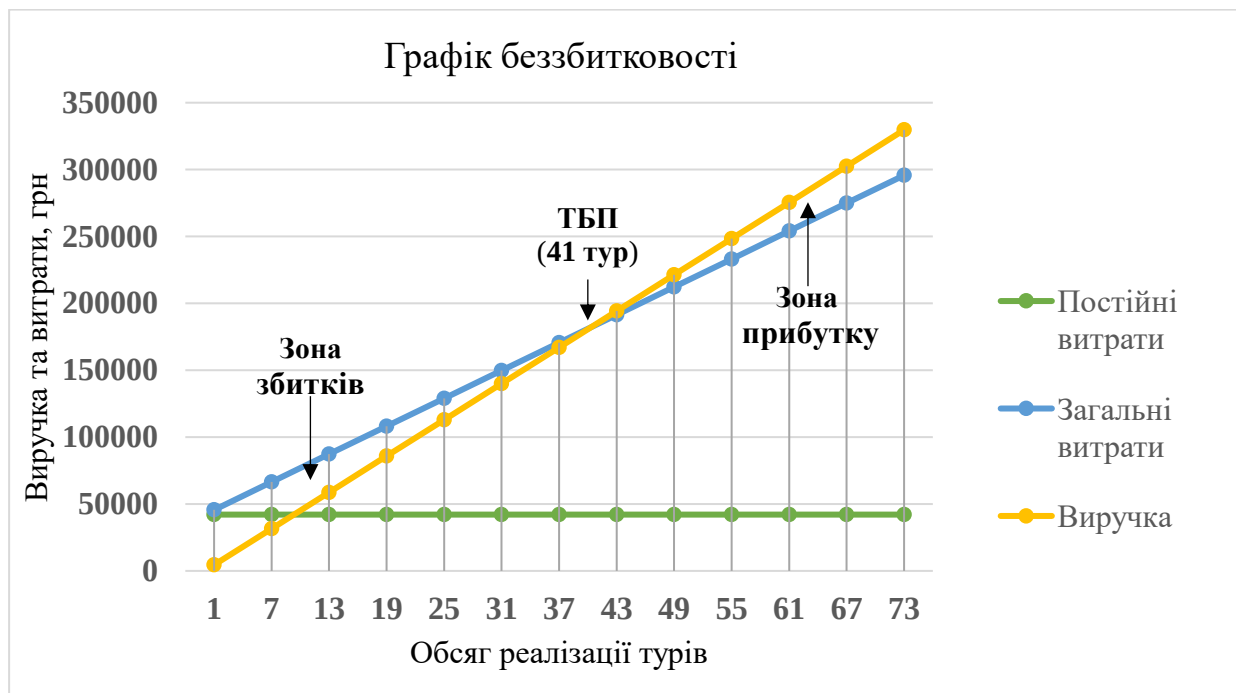

Рис. 3.2. Графік беззбитковості для рекреаційного туру «Скарби бесарабського узбережжя»

Джерело: складено автором

Ми прогнозуємо, що протягом першого туристичного сезону після відновлення туристично-рекреаційної діяльності у Білгород-Дністровському районі Одеської області, для якого було розроблено даний проєкт, у період від початку червня до середини вересня туристична компанія «Поїхали з нами!» забезпечить формування щонайменше шести туристичних груп, учасники яких придбають тур «Скарби Бессарабського узбережжя». За умови реалізації 90 турів туроператор отримає прибуток, величина якого визначається за формулою (3.2):

$$\Pi = B - (PB + 3B \times k), \text{ де} \quad (3.2)$$

В – виручка;

k – кількість реалізованих турів.

Отже, сума прибутку дорівнюватиме: $406440 - (42100 + 3474 \times 90) = 51\ 680$ грн.

Рентабельність продаж (ROS) для розробленого туру має бути визначеною за формулою (3.3):

$$P = \text{прибуток} / \text{виручка від реалізації}, \quad (3.3)$$

$$P = 51680 : 406440 = 0,127 \text{ або } 12,7\%$$

Економічний ефект для студентського табору ОНЕУ «Економіст», в основному, полягатиме у додаткових доходах від розміщення туристів, які придбали розглянутий рекреаційний тур. Його розмір, за умови формування 6 груп туристів, придбавших тур «Скарби Бессарабського узбережжя», становитиме:

$$1008 \times 90 = 90\ 720 \text{ тис. грн.}$$

Впровадження розробленого туру у співпраці з ТОВ «Поїхали з нами!» сприятиме розширенню асортименту напрямів рекреаційного туризму компанії, а також забезпечить підвищення рівня завантаженості студентського табору «Економіст». Це, своєю чергою, позитивно вплине на фінансові результати діяльності партнерів та забезпечить отримання додаткових доходів. Очікувані показники прибутковості на початковому етапі не є значними, однак наведені розрахунки здійснювалися виключно для першого сезону впровадження нового туристичного продукту. У подальшому передбачається вдосконалення туру «Скарби Бессарабського узбережжя» та розширення спектра послуг, що надаватимуться туристам на базі студентського табору.

Узагальнюючи результати розрахунків і матеріали третього розділу кваліфікаційної роботи, можна дійти наступних висновків:

1) Білгород-Дністровський район Одеської області, як і Україна загалом, володіє значним природно-рекреаційним потенціалом для створення та розвитку рекреаційного туризму і відповідних туристичних продуктів.

2) Спроектований тур, у разі його реалізації, сприятиме зростанню попиту на послуги розміщення у студентському таборі ОНЕУ «Економіст», а в перспективі створить передумови для покращення умов перебування туристів. Крім того, реалізація проєкту підвищить конкурентоспроможність як табору «Економіст», так і туристичної компанії «Поїхали з нами!».

3) На нашу думку, важливим чинником успішної реалізації туру «Скарби Бессарабського узбережжя» є налагодження співпраці з ТОВ «ТаксоБус» з метою організації транспортного обслуговування туристів та забезпечення подальшої ефективної взаємодії між партнерами.

4) У межах дослідження також було визначено точку беззбитковості туру, яка становить 41 реалізований тур. За умови реалізації запланованих 90 турів прогнозований прибуток від надання туристичних послуг становитиме 51 680 грн., термін окупності проєкту не перевищуватиме одного туристичного сезону, а рівень рентабельності продажів туру «Скарби Бессарабського узбережжя» становитиме 12,7 %.

5) Додатковий дохід від розміщення туристів, придбавших розроблений рекреаційний тур, становитиме 90,7 тис. грн. Отримані результати підтверджують економічну доцільність упровадження зазначеного туру для студентського табору ОНЕУ «Економіст» та перспективність його співпраці з туристичним підприємством.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати виконаної кваліфікаційної роботи, слід зазначити, що рекреаційний туризм є однією з важливих форм туристичної діяльності, спрямованою на забезпечення відпочинку, відновлення фізичних і психологічних сил людини, релаксацію та отримання позитивних емоцій у процесі перебування в рекреаційних зонах або участі у відповідних видах дозвілля. Сутність рекреаційного туризму полягає у створенні умов для оздоровлення, підвищення життєвого тону та покращення якості життя населення.

Рекреаційний туризм посідає важливе місце у структурі сучасної туристичної індустрії, оскільки охоплює широкий спектр послуг, зокрема відвідування курортів, санаторно-оздоровчих комплексів, пляжних та гірських зон відпочинку, SPA-центрів та інших рекреаційних об'єктів. Кожен із різновидів рекреаційного туризму характеризується власними особливостями, функціональним призначенням та організаційними підходами.

У роботі особливу увагу приділено дослідженню рекреаційних ресурсів України та перспективам їх використання у післявоєнний час. Встановлено, що Україна володіє значним потенціалом для розвитку рекреаційного туризму завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, багатій історико-культурній спадщині та різноманітності туристичних об'єктів. Туристично-рекреаційний потенціал країни охоплює лікувально-оздоровчі програми, екологічний туризм, спортивний та активний відпочинок та агротуризм. Значною туристичною атрактивністю відрізняються курорти Чорноморського узбережжя.

Разом із тим, для ефективного розвитку рекреаційного туризму в Україні необхідним є вдосконалення туристичної інфраструктури, підвищення якості туристичних послуг, активне просування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринках, а також створення сприятливих умов

для залучення інвестицій у галузь. За умови реалізації відповідних заходів Україна має перспективи посісти вагоме місце серед провідних туристичних дестинацій світу.

У ході дослідження було визначено, що Одеська область характеризується значним курортно-рекреаційним потенціалом та займає одне з провідних місць в Україні за наявністю природних лікувальних ресурсів. Особливе значення мають кліматичні умови, лікувальні грязі та мінеральні води, використання яких сприяє розвитку санаторно-курортної діяльності та оздоровчого туризму. Встановлено, що розвиток рекреаційних ресурсів Білгород-Дністровського району може стати важливим чинником соціально-економічного розвитку території.

Водночас рекреаційні ресурси регіону мають значний потенціал для організації туристичних подорожей та екскурсійної діяльності.

Для стимулювання розвитку рекреаційно-туристичної сфери Білгород-Дністровського району доцільним є здійснення комплексу заходів, серед яких: розроблення нових туристичних маршрутів, удосконалення інфраструктури, формування сучасної концепції розвитку курортної індустрії та підвищення якості туристичного сервісу. Реалізація зазначених заходів сприятиме покращенню економічної ситуації в регіоні та створенню комфортних умов для відпочинку туристів.

Окрему увагу в роботі приділено аналізу діяльності студентського табору ОНЕУ «Економіст» за останні два роки перед початком повномасштабної агресії проти України. Встановлено, що табір має сприятливе розташування, розвинену територію та значний потенціал для організації рекреаційного відпочинку й дозвілевих заходів.

У процесі аналізу фінансово-господарської діяльності табору за два останні проведені ним курортні сезони було з'ясовано, що у 2020 році заклад розміщення зазнав суттєвих збитків унаслідок пандемії COVID-19, яка негативно вплинула на рівень завантаженості та обсяги реалізації послуг. Чистий фінансовий результат у зазначений період був від'ємним. Водночас у 2021 році

спостерігалось покращення фінансових показників та отримання позитивного чистого прибутку, що свідчить про ефективність заходів, спрямованих на відновлення діяльності табору.

Проведений аналіз рентабельності показав, що у 2020 році всі показники були від'ємними та нижчими за середньогалузеві значення. У 2021 році відбулося часткове покращення фінансових результатів, однак рівень рентабельності залишався недостатньо високим.

Результати SWOT-аналізу студентського табору «Економіст» підтвердили наявність значних перспектив для його подальшого розвитку. З метою підвищення ефективності функціонування закладу запропоновано комплекс заходів, серед яких: відновлення та модернізація інфраструктури, розширення переліку туристичних послуг, удосконалення маркетингової діяльності, підвищення якості обслуговування, впровадження сучасних технологій та активне використання туристично-культурного потенціалу регіону.

У роботі також запропоновано напрями підвищення ефективності діяльності студентського табору шляхом розроблення рекреаційного туру «Скарби Бессарабського узбережжя» у співпраці з туристичним підприємством «Поїхали з нами!». Запропонований туристичний продукт має потенціал для збільшення попиту на послуги розміщення у таборі «Економіст», покращення умов перебування туристів та підвищення конкурентоспроможності партнерів проекту. Важливим чинником успішної реалізації туру визначено співпрацю з ТОВ «ТаксоБус» у сфері транспортного забезпечення туристів.

В ході дослідження було визначено точку беззбитковості проекту, яка становить 41 реалізований тур. За умови реалізації 90 турів прогнозований прибуток від надання туристичних послуг становитиме 51,7 тис. грн., термін окупності проекту не перевищуватиме одного туристичного сезону, а рівень рентабельності продажів становитиме 12,7 %.

Економічний ефект для студентського табору ОНЕУ «Економіст» вполюгатиме у додаткових доходах від розміщення туристів, які придбали

вказаний рекреаційний тур. Його розмір, за умови формування 6 груп туристів, придбавших тур становитиме 90,7 тис. грн.

Отримані результати підтверджують економічну доцільність упровадження туру «Скарби Бессарабського узбережжя» для студентського табору ОНЕУ «Економіст» та перспективність співпраці з туристичним підприємством «Поїхали з нами!». Загалом результати дослідження свідчать про значні перспективи розвитку рекреаційного туризму в Білгород-Дністровському районі Одеської області та доцільність реалізації запропонованих заходів для підвищення ефективності функціонування туристично-рекреаційної сфери регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колосова В.С. Рекреаційний туризм та його організація на природоохоронних територіях: *матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти* (м. Одеса, 10 квітня 2026 р.): Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2026. С. 147-151.
2. Парфіненко А.Ю., Волкова І.І., Щербина В.І. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні (у порівнянні з країнами Центральної Європи). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Казаріна. Серія: Міжнародні відносини, Економіка, Країнознавство*. 2018. № 7. С. 130-135.
3. Колотуха О.П. Природоорієнтований туризм та активна рекреація / Нішеві види туризму: колективна монографія. Берегове: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II. 2024. С. 45-102.
4. Ткаченко Т.І. Розвиток туристично-ресурсного потенціалу України (практичний аспект). *Вісник КНУКіМ. Серія: Туризм*. 2018. № 2. С. 96-107.
5. Бабікова К.О., Олійник Г.Б. Концептуальні основи забезпечення збалансованого розвитку рекреаційного туризму в контексті євроінтеграції. *Збалансоване природокористування*. 2021. № 2. С. 56-63.
6. Чепурда Л.М. Концептуальні основи використання туристичних ресурсів на засадах сталого розвитку. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 155-160.
7. Герасимчук З.В. Регіональна політика розвитку рекреаційного природокористування: механізми формування та реалізації: монографія / за ред. З.В. Герасимчук, Н.В. Коленда, Л.М. Черчик. Луцьк: Надстир'я. 2017. 171 с.
8. Щука Г.П. Подорожі з метою оздоровлення в академічному дискурсі зарубіжних науковців / *Modern aspects of scientific research in the context of modernisation of biological and natural: Scientific monograph*. Riga: Baltija Publishing. 2022. С. 283-306.
9. Романова А.А. Види туризму та їх класифікація у контексті сучасних

тенденцій розвитку туріндустрії. *Економіка і регіон*. 2017. № 4 (65). С. 13-19.

10. Butler R., Hall C.M. Leisure, Recreation and Tourism. *Annals of Tourism Research*. 1991. Vol. 18. № 3. P. 474–476.

11. Каленюк І.С., Котенко Т.М. Соціальні аспекти розвитку рекреації і туризму як значущого сегменту світового господарства: теоретико-методологічні засади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. № 3. С. 172-176.

12. Сироїд Н.П. Проблеми розвитку туризму в Україні у контексті сталого розвитку. Вчені записки університету «Крок». 2021. Вип. 48. С. 190-196. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/388.pdf>. (дата звернення: 27.04.2026).

13. Черчик Л., Мостенець О. Механізм забезпечення конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону : монографія. Луцьк: Вежа-Друк. 2016. 214 с.

14. Устименко Л. М., Булгакова Н. В. Культурно-рекреаційні потреби в контексті розвитку туризму. Вісник НАКККиМ. 2019. № 2. С 52-64.

15. Johnson, T. The role of ecotourism in biodiversity conservation. *Environmental management*. 2019. Vol. 22(2). P. 125-143.

16. Поладі З. В. Сутність та характерні риси лікувально-оздоровчого туризму. *матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Теорія і практика сучасної науки»*. 24-25 листоп. 2024 р. Чернівці. 2024. С. 113-116.

17. Михайлюк О. Л., Ухлічева І. В. Світовий досвід розвитку кластерів медичного туризму. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць / За ред. : М.І. Зверькова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет*. 2019. № 2-3 (70-71).

18. Галасюк С. Концептуальні підходи до визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм». *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2094> (дата

звернення: 24.06.2024).

19. Definition for sustainable development of tourism / Website of the World Tourism Organization. 2024. URL: <https://www.unwto.org/> (дата звернення: 29.02.2026).

20. Нездоймінов С.Г., Гуцуляк М.П. Проблеми екологізації та напрями розвитку немасових видів туризму на сільських територіях України: *матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. «Становлення механізму публічного управління розвитком територій як пріоритет державної політики децентралізації»*. Житомир. 29-30 березня 2019 р. С. 215-218.

21. Поладі З. В. Сутність та характерні риси лікувально-оздоровчого туризму. *матеріали Міжнар. наук.-практ. конф «Теорія і практика сучасної науки»*. 24-25 листоп. 2024 р. Чернівці. 2024. С. 113-116.

22. Бедрадіна Г.К., Нездоймінов С.Г. Розвиток послуг інклюзивно реабілітаційного туризму як складова туropolерейтингу в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2025. Вип. 83. С. 314-319.

23. Давиденко І. В. Можливості впровадження сучасних інноваційних технологій у діяльність підприємств спа-та велнес-індустрії: *матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ОНЕУ «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях»*. Одеса, 14 квітня 2022 р. С. 274.

24. Smith M., Puczkó L. Health and wellness tourism. Copyright. 2019. Elsevier Ltd. 417 p.

25. Щука Г.П. Термінологічний дискурс навколо подорожей, основною метою яких є піклування про здоров'я. Prospects for the development of the tourism and hospitality industry in Ukraine based on the experience of the European Union : Scientific monograph. Riga: «Baltija Publishing». 2023. С. 51-78.

26. Kiss K. Analysis Of Demand For Wellness And Medical Tourism In Hungary. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce (AGRIMBA)*. 2013. Vol. 6 (5). P. 1-6.

27. Ткачук Л. Актуальні проблеми розвитку туризму на узбережжях морів і океанів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені*

Лесі України. Серія : Географічні науки. 2014. № 11 (288). С. 149-155.

28. Aluculesei A.-C., Nistoreanu P., Avram D., Nistoreanu B.G. Past and Future Trends in Medical Spas: A Co-Word Analysis. *Sustainability.* 2021. № 13. P. 96-116.

29. Нездоймінов С.Г. Передумови розвитку кластерного партнерства у сфері сільського зеленого туризму територіальної громади. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2023. № 10 (311). С. 121-130.

30. Тищук І.В. Концептуальні засади формування розвитку зеленого туризму в регіоні. *Економічний форум.* 2015. № 2. С. 146-155.

31. Ярмоменко С.Г. Теоретичні аспекти розвитку сільського туризму: досвід Польщі для використання в Україні. *Економіка і прогнозування.* 2023. № 19 (2). С. 94–111.

32. Мельник П.В. Моделі управління сталим розвитком зеленого туризму в Україні. *Вісник економічної науки.* 2023. 25(1). С. 29-46.

33. Schaefer R. Economic Benefits of Green Tourism for Local Communities. *Tourism Economics.* 2020. 24 (1). С. 57-73.

34. Anaya-Aguilar R., Gemar G., Anaya-Aguilar C. A typology of Spa-Goers in Southern Spain. *Sustainability.* 2021. № 13. P. 124-138.

35. Derco J., Romaniuk P., Cehlár M. Economic impact of the health insurance system on Slovak medical spas and mineral spring spas. *Sustainability.* 2020. Vol. 12. P. 338-351.

36. Смочко Н. М., Лужанська Т. Ю., Смочко М. Ю. СПА-індустрія як детермінант розвитку медичного туризму. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування.* 2022. №1 (5). С. 72-78.

37. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Ніколаєва О. І. Географічні складові предметної області рекреаційно-туристичної діяльності. *Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки.* Одеса. 2016. Том 21. Вип. 2 (29). С. 171-185.

38. Природні лікувальні ресурси: абетка користувача: інформаційно-аналітичний довідник / за заг. ред. К.Д. Бабова, Т.М. Безверхнюк,

А.Ю. Кисилевської. Державна установа «Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України». Одеса : Поліграф, 2021. 76 с.

39. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ: Центр навчальної літератури. 2017. 319 с.

40. Ярошенко С.Г. Туристичні ресурси України. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 229 с.

41. UNWTO: International Tourism Highlights (2025 edition). URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/17892844211> (дата звернення: 23.04.2026).

42. Офіційний сайт Global Wellness Institute URL: <https://globalwellnessinstitute.org/> (дата звернення: 25.04.2026).

43. Устименко Л., Булгакова Н. Розвиток wellness-туризму та його вплив на трансформацію туристичної індустрії України. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2019. № 2(1). С. 49-59.

44. Щука Г.П., Сокол Т.Г., Безрученков Ю.В. Wellness-туризм як інноваційна форма оздоровчого туризму. URL: <https://library.krok.edu.ua>. (дата звернення: 23.04.2026).

45. Яворська В.В. та ін. Теоретико-методичні засади суспільно-географічного аналізу рекреаційно-туристичного потенціалу регіону. *Український журнал природничих наук*. 2023. № 8. С. 141-154.

46. Щука Г. П. Санаторно-курортний туризм як засіб збереження людського капіталу. Promising areas for the development of physical culture, sports, fitness and recreation: Scientific monograph. Riga: «Baltija Publishing». 2023. p. 420-451.

47. Dimitrov S., Dimitrova T. Human resources as main Factor for the Development of health tourism in Bulgaria. *Trakia Journal of Sciences*. 2021. № 4. P. 314-328.

48. Нечева Н.В., Давиденко І.В. Формування позитивного іміджу курортно-рекреаційних підприємств засобами PR та якісного сервісу. *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. С 87-92.

49. Glass E. H. El turismo de salud desde el enfoque sistémico: aplicación a la

Provincia de Alicante. *Cuadernos de Turismo*. 2021. № 48. P. 123-152.

50. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. URL:<http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Fomenko.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).

51. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг: навч. посібник. – Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2023. 252 с.

52. Архієреєв С.І., Баранова В.В., Варава К.М. Розвиток бальнеологічного туризму в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2019. № 9. С. 153-163.

53. Завадинська О.Ю. Світовий і вітчизняний досвід розвитку SPA-індустрії як перспективного напрямку надання послуг в сфері гостинності: *матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Нематеріальна культурна спадщина як сучасний туристичний ресурс: досвід, практики, інновації»*. Київ, 20-21 травня 2021 р. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2021. С.340-343.

54. Волкова І.І., Лось Ю.О. Розвиток санаторно-курортної діяльності в Карпатському регіоні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2017. № 6. С. 143-152.

55. Юрченко Ю. Ю. Концептуальні напрями розвитку внутрішнього туризму в Україні. *Економіка України*. 2016. № 6. С. 29-39.

56. Галасюк С.С., Царенко А.В. Фактори формування сегменту готелів курортного призначення. Trends and prospects development of science and practice in modern environment: *Abstracts of X International Science Conference*, 22-24 November 2021. Geneva, Switzerland, 2021. P. 394-399.

57. Галасюк С.С., Філюк В.В. Аналіз конкурентних позицій бальнеологічних санаторіїв Закарпатської області. Innovative areas of solving problems of science and practice: *Proceedings of the VII International Scientific and Practical Conference*. Oslo, Norway. 2022. P. 683-689. URL: <https://isg-konf.com/innovative-areas-of-solving-problems-of-science-and-practic>. (дата звернення: 25.04.2026).

58. Яроменко С.Г., Мартинова Н.С., Козловський Р.С. Тенденції розвитку санаторно-курортного господарства Одеської області. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 55 (2). С. 37-45.

59. Колесник Т.В., Багнета В.А. Особливості розвитку рекреаційного туризму в територіальних громадах регіону. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. С. 157-164.

60. Береговий Д. В., Добровольська В. А. Туристичний потенціал Білгород-Дністровського: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Географія та туризм». Харків. 28 лютого 2022 р. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/beregovyj.htm (дата звернення: 30.04.2026).

61. Про схвалення Концепції розвитку санаторно-курортної галузі. Розпорядження КМУ від 23 квітня 2003 р. № 231-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231-200>. (дата звернення: 30.04.2026).